

Försättsblad ärende 15

– innehåller resterande handlingar till ärende 15

Österåkers kommun
Plan- och exploaterings-
enheten

184 86 ÅKERSBERGA

Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse för Österåkers kommun

Länsstyrelsen överlämnar härmed synpunkter på översiktsplanens aktualitet inför Österåkers kommuns ställningstagande till översiktsplanens aktualitet.

Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse består av två delar:

- *Del 1.* Länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanens aktualitet. Denna följer nedan.
- *Del 2.* Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Denna är generell, riktar sig till samtliga kommuner i länet och framgår av bilagan.

Utgångspunkter

Enligt 3 kap. 27 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, ska kommunfullmäktige minst en gång under mandattiden pröva om kommunens översiktsplan är aktuell i förhållande till de lagkrav som ställs på planens innehåll i 3 kap. 5 § PBL.

Som ett underlag för kommunens ställningstagande ska länsstyrelsen enligt 3 kap. 28 § PBL redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Länsstyrelsen ska lämna en sådan s.k. sammanfattande redogörelse minst en gång under mandattiden och också när kommunen begär det.

Gällande översiktsplan

Länsstyrelsens synpunkter utgår från den kommunomfattande översiktsplanen, *Österåker – skärgård och stad. Översiktsplan 2006*, antagen den 29 maj 2006, och från fördjupning av översiktsplanen för *Täljöviken*, antagen den 16 augusti 2006. Planerna gäller tillsammans med Länsstyrelsens granskningsyttranden från den 16 februari 2006 respektive den 3 maj 2006.

Länsstyrelsen har under tidigare mandattid, den 17 september 2010, dnr 401-10-4423 lämnat en sammanfattande redogörelse inför kommunens ställningstagande om översiktsplanens aktualitet.

Översiktsplanens aktualitet

Länsstyrelsens granskningsyttranden

Länsstyrelsens granskningsyttrande över Översiktsplan 2006 lämnades vid utställningen av förslaget till översiktsplan. I yttrandet framhölls att förslaget inte redo-

Datum
2014-04-10Beteckning
4013-7332-2014

visade hur utpekade riksintressen enligt miljöbalken (MB) avsågs tillgodoses. När det gällde riksintressen enligt 3 kap. MB framfördes att planens riktlinjer var alltför övergripande till sin karaktär. Angående avgränsningen av det kustområde och skärgård som omfattas av riksintresse enligt 4 kap. MB framhölls att området behövde utvidgas i nordost och i väster. Länsstyrelsens synpunkter ledde inte till någon ändring av planförslaget i dessa delar, synpunkterna kvarstår därför.

Vid antagandet av översiktplanen ändrades tre större utredningsområden på Ljusterö till utvecklingsområden. Denna ändring omfattas inte av Länsstyrelsens bedömning i granskningsyttrandet.

Länsstyrelsen konstaterar att Översiktsplan 2006 redovisar en intention att ta fram en fördjupning för kustområdet och skärgården, i olika etapper. En sådan planering har inletts, men inte i form av fördjupning av översiktsplanen. Länsstyrelsen har vid samråd lämnat yttranden över förslag till program för Ljusterö och för området Östanå-Roslags Kulla-Wira.

De övriga synpunkter i Länsstyrelsens granskningsyttranden som kvarstår, förut-sattes bli beaktade i efterföljande detaljplanering och tillståndsprövning.

Länsstyrelsens bedömning av översiktsplanens aktualitet

Länsstyrelsen gör bedömningen att kommunen behöver överväga en översyn av den kommunomfattande översiktsplanen. Med hänvisning till granskningsyttrandet anser Länsstyrelsen att Översiktsplan 2006 inte ger den vägledning i förhållande till redovisade riksintressen som är avsedd enligt plan- och bygglagen. Vidare har ett flertal nya planeringsfrågor tillkommit sedan översiktsplanen antogs vilka har betydelse för bebyggelseutveckling och för beslut om mark- och vattenanvändning.

Länsstyrelsen vill särskilt framhålla att kustområdet och skärgården, som utgör riksintresse enligt 4 kap. miljöbalken, ska behandlas i en översiktsplan eller i en fördjupning av planen. Detta för att ge erforderlig vägledning för beslut om användning av mark och vattenområden och bebyggelseutveckling genom detaljplanering, bygglovs- och annan tillståndsprövning. En översiktsplan antas av kommunfullmäktige och i planprocessen klargörs statens samlade inflytande i den kommunala planeringen genom länsstyrelsens granskningsyttrande. Länsstyrelsen anser att de framtagna programmen för Ljusterö och Östanå-Roslags Kulla-Wira behöver prövas i en formell översiktsplanprocess.

Länsstyrelsen noterar att inriktningen för planering och utveckling i området Rosenkälla har förändrats sedan översiktsplanen antogs 2006. Området är i Översiktsplan 2006 redovisat som ett utredningsområde avsett för utrymmeskrävande verksamheter och sällanköpshandel. Kommunen har därefter inlett en detaljplanering inriktad på en, även i regionalt perspektiv, mycket omfattande exploatering för handel, upplevelser, kontor och verksamheter. Länsstyrelsen har i samrådsyttranden under detaljplaneprocessen konstaterat att gällande översiktsplan ger bristande vägledning för en sådan utveckling. Betydande mellankommunala aspekter, som normalt ska hanteras i en översiktsplan, har även väckts i detaljplaneprocessen. Länsstyrelsen har vidare konstaterat att den regionala ut-

Datum
2014-04-10Beteckning
4013-7332-2014

vecklingsplanen RUFSS 2010 inte ger stöd för förslaget handelscentrum i Rosenkälla. Länsstyrelsen hänvisar till kommande granskningsyttrande i detaljplane-ärendet.

Stockholmsregionen utvecklas idag starkt, och prognoser pekar på en fortsatt kraftig tillväxt av antalet invånare. Detta ställer ökade krav på kommunernas planering. Landstinget redovisade på regeringens uppdrag i december 2012 en ny bedömning av behovet av bostadstillskott i länet och i kommunerna för perioden 2010-2030. För Österåkers kommun anges ett bostadstillskott om 3000-7000 för perioden. Länsstyrelsen anser att kommunen i aktualitetsprövningen särskilt bör uppmärksamma om gällande översiktsplan kan tillgodose framtida utbyggnadsbehov. Det är vidare angeläget att utbyggnader framöver kan genomföras enligt den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2010, bland annat att vidareutveckla en flerkärnig region med en tät, väl sammanhållen och kollektivtrafikanpassad bebyggelsestruktur.

Ett flertal nya planeringsunderlag har tagits fram under de senaste åren när det gäller frågor om miljö kvalitet, hälsa och säkerhet, klimatanpassning m.m. för vilka länsstyrelsen har ett särskilt ansvar för enligt 3 kap. 16 § PBL.

Det är angeläget att nya planeringsunderlag ställs samman och finns tillgängliga tillsammans med översiktsplanen intill dess det skett en översyn av planen.

Nya förutsättningar som behöver uppmärksammas

Nedan redovisas kortfattat de statliga och mellankommunala intressen som berör kommunen och som är nya sedan översiktsplanen antogs 2006. Statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet och för kommunernas översiktsplanering generellt redovisas utförligt i den sammanfattande redogörelsens del 2, se bilaga.

Jämför även Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse från 2010.

Riksintressen

- Trafikverket ser regelbundet över sitt beslut om vilka anläggningar verket bedömer vara av riksintresse för kommunikationer. Trafikverkets senaste beslut är från den 20 februari 2013.
- Trafikverket Region Stockholm har tillsammans med Landstingets trafikförvaltning inlett ett arbete med att precisera Roslagsbanans anspråk som riksintresse enligt miljöbalken. Arbetet sker i samverkan med Länsstyrelsen och kommer att avslutas under 2014.
- Försvarsmakten fattade den 17 februari 2010 nytt beslut om områden av riksintresse för totalförsvarets militära del. Kommunen berörs enbart av vissa tekniska anläggningar som är utpekade som riksintresse generellt i hela landet, vilket innebär att höga objekt behöver uppmärksammas vid planering och tillståndsprövning.
- Naturvårdsverket avser att fatta beslut om pågående översyn av områden av riksintresse för friluftsliv under 2014.

Datum
2014-04-10

Beteckning
4013-7332-2014

Miljö kvalitetsnormer

- Miljö kvalitetsnormer för luft har införts. Länsstyrelsen fastställde i december 2012 åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län.
- Miljö kvalitetsnormer för vatten har införts. Vattendelegationen antog den 16 december 2009 en förvaltningsplan, miljö kvalitetsnormer och åtgärdsprogram för s.k. vattenförekomster. Kvalitetskrav infördes för de flesta sjöarna, de större vattendragen, kustvattnen och vissa grundvattenförekomster.

Mellankommunala intressen

- Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2010, antogs av Landstinget i maj 2010. Länsstyrelsen ser RUF 2010 som ett uttryck för vad som är lämplig mellankommunal samordning av mark- och vattenanvändningsfrågor i länet.
- En hög befolkningstillväxt har föranlett Landstinget att göra reviderade framskrivningar för länets befolkning för 2030 och 2050.
- Länsstyrelsen redovisade i december 2013 förslag till Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2015 till regeringen. Planen avser finansiering av vägar, järnvägar och annan transportinfrastruktur. Regeringen beslutade i den 3 april om en slutlig ekonomisk planeringsram. Länsstyrelsen ska senast den 31 maj fastställa den slutliga Länsplanens innehåll.
- En regional cykelplan, som pekar ut stråk för arbetspendling med cykel, redovisades i februari 2014 av Trafikverket, Landstinget och Länsstyrelsen.

Hälsa, säkerhet och riskfrågor

- Kunskapsläget om klimatets förändring, dess påverkan på vattennivåer och risker för översvämning och erosion förändras genom nya utredningar och forskarrön. Inom Länsstyrelsen pågår arbete med att ta fram ett faktablad med rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten.
- Allmänna råd från Boverket 2008 om tillämpningen av riktvärden för trafikbuller. Länsstyrelsen rekommenderar att översiktsplanen anger var avsteg från riktvärdena kan vara motiverat.

Övriga frågor

- Nya strandskyddsbestämmelser gäller från juli 2009.
- Länsstyrelsens översyn av det utvidgade strandskyddet i länet kommer att avslutas i december 2014.
- En reviderad kulturmiljölag (1988:950) trädde i kraft den 1 januari 2014, vilken utgör en översyn av den tidigare kulturminneslagen. En av den nya lagens viktigaste förändringar gäller fornlämningar.
- Riksdagen beslutade i november 2013 om ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Ändringarna gäller från och med den 1 januari 2014.

Datum
2014-04-10

Beteckning
4013-7332-2014

- Ny plan- och bygglag (2010:900) trädde i kraft den 2 maj 2011. Några ändringar och förtydliganden infördes i kapitlet om översiktsplan, kapitel 3.
- Kravet på miljöbedömning av planer och program infördes i plan- och bygglagen och miljöbalken den 21 juli 2004. Boverkets vägledning om miljöbedömningar för planer togs fram 2006.

Formalia kring ställningstagandet till översiktsplanens aktualitet

Det bör uppmärksammas att kommunens ställningstagande till översiktsplanens aktualitet begränsas till de krav som ställs i 3 kap. 5 § PBL. Fördjupningar av översiktsplanen ska ingå i aktualitetsprövningen. Innehållet i planen kan inte ändras genom beslutet. Om kommunfullmäktige finner att översiktsplanen är inaktuell, är det naturligt att kommunen tar ställning till att inleda en översyn av planen.

Efter att aktualitetsprövningen är genomförd ska kommunfullmäktiges beslut enligt 2 kap. 7 § plan- och byggförordningen (2011:338) skickas till Boverket och Länsstyrelsen samt till Landstinget såsom regionplaneorgan.

I handläggningen av detta ärende har deltagit samhällbyggnadsdirektör Gunilla Holmquist, samhällsplaneringschef Maria Heymowska och arkitekt Cristina Björn, föredragande.

Gunilla Holmquist

Cristina Björn

Bilaga

Del 2. Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse för kommunerna i Stockholms län. Mars 2014.

Finns också som PDF-fil på Länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se, sök Samhällsplanering & kulturmiljö – Planfrågor – Planeringsunderlag – sök i höger spalt.

MARS 2014

STATLIGA OCH MELLANKOMMUNALA INTRESSEN som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet

Del 2. Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse
för kommunerna i Stockholms län

INNEHÅLL

INLEDNING	3
1 RIKSINTRESSEN 3 KAP. MILJÖBALKEN	5
1.1 Yrkesfiske	5
1.2 Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv	6
Naturvård	6
Friluftsliv	6
Kulturmiljövård	7
1.3 Kommunikationer	7
Väg	8
Järnväg	8
Luffart	8
Sjöfart	9
1.4 Energiproduktion och energidistribution	10
Vindkraft	10
Energidistribution	10
1.6 Vattenförsörjning	11
1.7 Totalförsvaret	11
2 RIKSINTRESSEN 4 KAP. MILJÖBALKEN	13
2.1 Mälaren med öar och strandområden	13
2.2 Kustområdet och skärgården	14
2.3 Kungliga nationalstadsparken	14
2.4 Natura 2000	15
3 MILJÖKVALITETSNORMER	16
3.1 Miljökvalitetsnormer – luft	16
3.2 Miljökvalitetsnormer – vatten	17
3.3 Miljökvalitetsnormer – fisk- och musselvatten	18
4 STRANDSKYDD – LIS OMRÅDEN	19
4.1 Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen	19
4.2 Aktuella strandskyddsfrågor	19
Nya strandskyddsbestämmelser	19
Översyn av det utvidgade strandskyddet	20

5 MELLANKOMMUNAL SAMORDNING	21
5.1 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2010	21
5.2 Bostadsförsörjning.....	22
5.3 Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2025.	23
5.4 Aktuella regionala trafikfrågor	24
Kollektivtrafik – infartsparkeringar och bytespunkter.....	24
Regionala cykelstråk	24
6 HÄLSA, SÄKERHET OCH RISKFRÅGOR	25
6.1 Trafikbuller	25
Översyn för samordnad prövning av buller och bostäder enligt MB och PBL.....	25
Trafikbuller – väg och spårväg	26
Trafikbuller – flygtrafik	27
6.2 Klimatförändringar – risk för översvämning och erosion	27
Havets nivå	28
Mälarens nivå	28
Kartering av översvämningsrisker	28
6.3 Risker i samhället	29
6.4 Transporter av farligt gods.....	29
Rekommenderade vägar för transport av farligt gods	29
Riskhänsyn för bebyggelse intill leder med transporter av farligt gods.....	29
Lagen om skydd mot olyckor	30
6.5 Överdäckningar	30
6.6 Förorenade områden.....	30

INLEDNING

I samband med införandet av den nya plan- och bygglagen (2010:900), PBL, den 2 maj 2011 fick länsstyrelsen en tydligare roll i förhållande till kommunens aktualitetsprövning av översiktsplanen.

Kravet att en översiktsplan ska vara aktuell ställdes redan då plan- och bygglagen infördes 1987. Sedan 1996 gäller att kommunfullmäktige minst en gång under mandattiden ska pröva om översiktsplanen är aktuell. Länsstyrelsen har sedan dess och enligt tidigare bestämmelser tagit fram s.k. sammanfattande redogörelser inför kommunernas aktualitetsprövning, när kommunerna har begärt det.

Nytt sedan 2 maj 2011 är att länsstyrelsen enligt 3 kap. 28 § PBL på eget initiativ ska lämna den sammanfattande redogörelsen till kommunen minst en gång under mandattiden. Redogörelsen ska innehålla en redovisning av de statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet och länsstyrelsens synpunkter på hur dessa förhåller sig till översiktsplanen. Länsstyrelsen ska även lämna en redogörelse då kommunen begär det.

Redogörelsens upplägg och avgränsning

Denna redogörelse innehåller en sammanställning av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanernas aktualitet och för kommunernas översiktsplanering generellt. Redogörelsen utgår från de frågor där länsstyrelsen har ett särskilt ansvar enligt 3 kap. 16 § och 11 kap. PBL, och som länsstyrelsen särskilt ska uppmärksamma i planprocesser. Det handlar om frågor om riksintressen, miljökvalitetsnormer, områden för landsbygdutveckling i strandnära lägen, mellankommunal samordning och bebyggelsens lämplighet i förhållande till hälsa, säkerhet och risker.

Redogörelsen riktar sig främst till de kommuner i länet som nu ska aktualitetspröva sina översiktsplaner. Fokus ligger på statliga och mellankommunala intressen som är nya sedan förra mandattiden eller där nytt planeringsunderlag har tillkommit.

Med anledning av lagändringen och utifrån tidigare erfarenheter redovisar Länsstyrelsen den sammanfattande redogörelsen i två delar på följande sätt.

- *Del 1.* Länsstyrelsens synpunkter på översiktsplanens aktualitet. Denna del är kommunspecifik och redovisas för varje kommun.
- *Del 2.* Länsstyrelsens redovisning av statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Denna del är generell och riktar sig till alla kommuner i länet.

Denna rapport är första upplagan av del 2 i Länsstyrelsens sammanfattande redogörelse. Länsstyrelsen avser att regelbundet se över rapporten, komplettera och uppdatera innehållet. Rapporten kommer även att göras tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats för att underlätta användandet av materialet och åtkomsten till de planeringsunderlag som hänvisas till i rapporten. På längre sikt kan motsvarande uppgifter komma att ingå i en för alla länsstyrelser gemensam struktur för webb-baserat planeringsunderlag.

Kartredovisningar

De geografiska områden som är berörda av olika intressen finns ofta redovisade på Länsstyrelsens webbGIS "Länskarta Stockholms län", se länk [Länskartan](#)

Många planeringsunderlag är också tillgängliga i flera olika GIS-format. För mer information om Länsstyrelsens GIS-tjänster se länk [Information GIS](#)

GIS-information kan också hämtas i [Geodataportalen](#) med tjänster som ger möjlighet att söka, titta på och ladda ner GIS-information från många olika statliga myndigheter. Geodataportalen är öppen för alla.

Kontakt

Rapporten har sammanställts inom Samhällsbyggnadsavdelningen med Enheten för samhällsplanering som ansvarig enhet. För frågor kan följande personer kontaktas.

Adressen är fornamn.efternamn@lansstyrelsen.se

Carin Wanbo

Cristina Björn

Anna Knight

Emma Franzén

Rebecca Strömberg

1 RIKSINTRESSEN 3 KAP. MILJÖBALKEN

Områden av riksintresse är den del i miljöbalkens (1998:808), MB, grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenområden. Av översiktsplanen ska enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose redovisade riksintressen.

Ansvariga myndigheter för att lämna uppgifter om områden av riksintressen framgår av 2 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vatten m.m.

Nedan återges gällande lagtext för olika intressen som kan pekas ut som riksintressen enligt 3 kap. bestämmelser.

För de olika riksintressena gäller även 3 kap. 10 § MB som anger att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt. Behövs området eller del av detta för en anläggning för totalförsvaret ska försvarsintresset ges företräde. Beslut med stöd av denna bestämmelse får inte strida mot bestämmelserna i 4 kap. MB.

1.1 Yrkesfiske

Områden som är av riksintresse för yrkesfisket ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra näringens bedrivande.

3 kap. 5 § andra stycket MB

Ansvarig myndighet för att lämna uppgifter om områden av riksintresse för yrkesfisket är idag Havs- och vattenmyndigheten. Tidigare var Fiskeriverket ansvarig myndighet.

Av Fiskeriverkets beslut från 2006-02-28, framgår vilka områden som verket bedömt vara av riksintresse. Någon översyn av riksintresset är inte annonserad. Fiskeriverkets rapport 2006:1 "Områden av riksintresse för fisket" är tillgänglig på Havs- och vattenmyndighetens webbplats, se länk [Riksintresse yrkesfiske](#)

Svenskt fiske har sedan riksintresseområdena först pekades ut på 1990-talet genomgått stora förändringar. Bättre fångstuppgifter har lett till bättre analyser av vilka områden som är viktiga för fisket. Även tidigare kriterier för utpekandet av riksintressen har reviderats. I Stockholms län är flera havsområden längs kusten och skärgården utpekade som riksintresse, och i Mälaren har de viktigaste lek- och rekryteringsområdena för fisket pekats ut. Nynäshamn och Torö är utpekade som fiskehamnar av riksintresse.

Fiskefrågor i Stockholms län

Länsstyrelsen har sedan 2004 arbetat med att avsätta fredningsområden för fisk i Stockholms skärgård. Arbetet sker i nära samarbete med Stockholms läns fiskareförbund, Stockholms läns fiskevattenägareförbund, Sportfiskarna och Skärgårdsstiftelsen. Arbetet har resulterat i 25 fredningsområden i vikar spridda från norra till södra delen i skärgården. Därtill är vissa åmynningar avsatta som fredningsområden. Mer information och kartor finns på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Fredningsområden för fisk](#)

1.2 Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården och friluftslivet ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön.

3 kap. 6 § andra stycket MB

Ansvariga myndigheter för att lämna uppgifter om områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten. Riksantikvarieämbetet är ansvarig myndighet att lämna uppgifter om områden av riksintresse för kulturmiljövård. Se länkar [Naturvårdsverket](#) och [Riksantikvarieämbetet](#)

Naturvård

Naturvårdsverket fattade beslut om områden av riksintressen för naturvård senast den 7 februari 2000. I Stockholms län finns 53 områden av riksintresse för naturvården, med en sammanlagd areal av drygt 486 000 hektar. Största arealen utgörs av områden i Stockholms skärgård.

Beskrivningar till naturvårdens riksintressen redovisas i Länsstyrelsens rapport 2001:15 "Områden av riksintresse naturvård och friluftsliv". Riksintressena redovisas på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Riksintresse naturvård](#), se spalten till vänster för områdesbeskrivningar.

Friluftsliv

Naturvårdsverket fattade beslut om områden av riksintressen för friluftslivet den 19 januari 1988. I Stockholms län finns 9 områden av riksintresse för friluftslivet, med en sammanlagd areal av knappt 485 000 hektar. Största arealen utgörs av områden i Stockholms skärgård.

Beskrivningar till friluftslivets riksintressen redovisas i Länsstyrelsens rapport 2001:15 "Områden av riksintresse naturvård och friluftsliv". Riksintressena redovisas på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Riksintresse friluftsliv](#), se spalten till vänster för områdesbeskrivningar.

Översyn av riksintresset friluftsliv pågår

Länsstyrelsen har i uppdrag av regeringen att lämna förslag till vilka områden i länet som framöver ska utgöra riksintresse för friluftslivet. Uppdraget ska redovisas till Naturvårdsverket våren 2014, som sedan fattar nytt beslut om riksintressen för friluftslivet tillsammans med Havs- och vattenmyndigheten.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har lämnat riktlinjer för Länsstyrelsens arbete med urval av områden. En utgångspunkt är att områdena ska ha så stora friluftsvärden att de är attraktiva för såväl svenska som utländska besökare. En andra är att områdena är viktiga för många människors friluftsliv och kan utnyttjas ofta och mycket. De tre storstadslänen ska särskilt beakta behovet av områden för tätortsnära natur.

Länsstyrelsen genomför översynen i samarbete med länets kommuner. Länsstyrelsens förslag kommer att omfatta nya områden av riksintresse och gränsändringar för vissa tidigare utpekade områden. Länsstyrelsens förslag kommer att finnas tillgängligt på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Riksintresse friluftsliv](#)

Kulturmiljövård

Riksantikvarieämbetet fattade beslut om områden av riksintresse för kulturmiljövård den 5 november 1987, och om reviderade beskrivningar den 18 augusti 1997. Beskrivningar till kulturmiljövårdens riksintressen redovisas på Riksantikvarieämbetets webbplats, se länk [RAÄ Riksintresse kulturmiljövård](#)

I Stockholms län finns 131 områden av riksintresse för kulturmiljövård. De innefattar en mängd miljöer som representerar olika aktiviteter och historiska epoker. Stockholms innerstad utgör ett samlat riksintresse i egenskap av politiskt, administrativt och kulturellt centrum sedan medeltiden. Ett 30-tal av länets riksintressanta kulturmiljöer består av slotts- och herrgårdsmiljöer, ofta med kontinuerligt brukande av marken sedan forntiden. Även mer sentida miljöer som industrier, egnahems- och sommarstugeområden finns representerade. Se vidare Länsstyrelsens webbplats [Riksintresse kulturmiljövård](#)

Förhållandet idag

I Stockholms län har det inte skett någon allmän översyn av områden av riksintresse för kulturmiljövård. Några kommuner har tagit fram nytt planeringsunderlag eller program som beskriver värdefulla och riksintressanta kulturmiljöer. För riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården har Länsstyrelsen i samarbete med Stockholms stadsmuseum tagit fram ett kunskapsunderlag med titeln *Alla tiders Stockholm*, som kommer att publiceras under 2014. För länets övriga riksintressen planerar Länsstyrelsen för en översyn av ett antal riksintresseområden.

Riksantikvarieämbetet tar fram en vägledning om kulturmiljövårdens riksintressen

Riksantikvarieämbetet tar nu fram en vägledning om "Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § MB". Ett förslag remitterades tidigt våren 2014. Projektet syftar till att bidra till en mer ändamålsenlig tillämpning av kulturmiljövårdens riksintressen och en ökad samsyn mellan de aktörer som berörs av frågan. Vägledningen kommer att ligga till grund för utbildningar och seminarier under 2014.

Kulturmiljölagen reviderad

En reviderad kulturmiljölagen (1988:950) trädde i kraft den 1 januari 2014, vilken utgör en översyn av den tidigare kulturminneslagen. En av de viktigaste förändringarna gäller **fornlämningar**. I lagen införs en tidsgräns som begränsar det allmänna skyddet av fornlämningar. En lämning som kan antas ha tillkommit år 1850 eller senare omfattas inte av det allmänna skyddet av fornlämningar. Länsstyrelsen ges samtidigt en ny möjlighet att fornlämningsförklara lämningar som uppfyller lagens rekvisit och är yngre än 1850.

1.3 Kommunikationer

Områden som är av riksintresse för anläggningar för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

3 kap. 8 § andra stycket MB

Ansvarig myndighet för att lämna uppgifter om områden av riksintresse för anläggningar för kommunikationer är Trafikverket. Trafikverkets ansvar avser anläggningar för trafikslagen väg, järnväg, luftfart och sjöfart.

Trafikverket beslutade senast i november 2010 om riksintressen för trafikslagets anläggningar. De utpekade riksintressena uppdateras en gång per år för att materialet ska hållas så korrekt som möjligt. Den senaste uppdateringen gjordes i februari 2013. Se vidare Trafikverkets webbplats, länk [Riksintresse trafiksanläggningar](#)

Väg

I Stockholms län är merparten av det befintliga statliga vägnätet av riksintresse. Riksintresset omfattar även anspråk på mark- och vattenområden för framtida vägförbindelser, liksom vägar som är under planering och där utbyggnad pågår.

Järnväg

I Stockholms län är hela det statliga järnvägnätet med stationer, spårområden, depåer och godsterminaler av riksintresse. I riksintresset ingår även Värtabanan, Roslagsbanan och Saltsjöbanan. Flera planerade nya anläggningar och ombyggnader i järnvägsnätet ingår i riksintresset, såsom Citybanan och flera spår på Mälärbanan.

Precisering av riksintresset Roslagsbanan

Trafikverket Region Stockholm har tillsammans med Landstingets trafikförvaltning inlett ett arbete med att precisera Roslagsbanans anspråk som anläggning av riksintresse. Arbetet sker i samverkan med Länsstyrelsen och kommer att avslutas under 2014.

Preciseringen utgår från miljöbalkens bestämmelser om att riksintresset ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Ett underlag tas fram som beskriver järnvägens funktion för dagens tågtrafik och framöver. I underlaget ingår markanspråk för ytterligare spår, depåer, korsningar över spår m.m. samt influensområden vad gäller hälso- och säkerhetsfrågor som påverkar omgivningen. Preciseringsarbetet ska utgöra stöd för kommunerna vid närmare planering och bygglovsprövning samt för Trafikverket, Landstinget och Länsstyrelsen.

Precisering av riksintresset Ostkustbanan

Riksintresset Ostkustbanan innefattar en utbyggnad av järnvägen med ytterligare två spår på sträckan Karlberg – Märsta/Arlanda/Uppsala. Trafikverket tog under 2010- 2011 fram en PM "Riksintresseprecisering. Järnvägen Solna – Uppsala" tillsammans med en strategisk spårstudie. Samråd genomfördes med berörda kommuner och länsstyrelser. Underlagen visar markanspråk samt influensområde vad gäller hälso- och säkerhetsfrågor som påverkar omgivningen, och är avsett för kommunernas planering och tillståndsprövning.

Trafikverket har inlett ett gemensamt arbete med Sollentuna kommun om hur riksintresset ska tillgodoses genom kommunen.

Luftfart

I Stockholms län ligger två flygplatser av riksintresse för luftfart. De är Stockholm-Bromma och Stockholm-Arlanda.

I riksintresset ingår behovet av en framtida utveckling av flygplatsen, liksom influensområden vad gäller bland annat flygbuller och höjdrestraktioner.

Influensområden - hinderytor

Transportstyrelsen ansvarar för beslut om s.k. bankod för varje flygplats till vilken hinderbegränsande ytor, hinderytor, är knutna. Byggnader och anläggningar får inte genom-

tränga angivna hinderytor. Höjdrestriktionerna omfattar även påbyggnader såsom fläktar, hisschakt, räcken, master m.m. Beslutade hinderytor för flygplatserna i landet finns tillgängliga på Trafikverkets webbplats, se länk [TV Hinderytor flygplatser](#)

I tidigt skede i detaljplanering eller på idéstadiet i ett projekt är det lämpligt att genomföra en lokaliseringsbedömning, även kallad flyghinderanalys, av en planerad hög byggnad/högt objekt. Analysen redovisar om objektet påverkar några flygplatser eller utrustning kopplat till flygplatser. Information kring samhällsplanering och luftfart samt blankett för lokaliseringsbedömning finns på Trafikverkets webbplats, se länk [TV Information luftfart](#)

Regler finns därtill för anmälan och markering av flyghinder och höga föremål enligt Luftfartsförordningen (2010:770) och Transportstyrelsens föreskrifter.

Precisering av riksintresset Stockholm-Bromma flygplats

Ett arbete pågår med att ta fram ett gemensamt planeringsunderlag för att utveckla stadsbygden i Stockholm-Bromma flygplats omgivning och inom flygplatsens influensområde. I arbetet deltar Trafikverket Region Stockholm, Länsstyrelsen, Stockholms stads berörda förvaltningar och Swedavia. Det syftar till att säkra flygplatsens anspråk på influensområde och samtidigt klargöra möjligheter för stadsutveckling med bostäder. Länsstyrelsen har i skrivelse till Trafikverket den 11 februari 2014 med hänvisning till det pågående arbetet begärt att verket närmare avgränsar riksintresset Bromma flygplats enligt miljöbalken.

I december 2013 beslutade Transportstyrelsen om certifikat med ny referenskod 3C för Stockholm-Bromma flygplats. Beslutet innebär att det tidigare influensområdet för höjdbegränsningar när det gäller byggnader och anläggningar har ändrats och utvidgats. Flygplatsen har ansökt om att hinderytan enligt 3C inom vissa områden får genomträngas av högre byggnader. Beslut om detta har ännu inte fattats av Transportstyrelsen.

Hinderytan för flygplatsens referenskod 3C kommer att finnas tillgänglig på Trafikverkets webbplats, se länk ovan.

Precisering av riksintresset Stockholm-Arlanda flygplats

Länsstyrelsen har tillsammans med Luftfartsstyrelsen och dåvarande Luftfartsverket Arlanda i beslut den 23 juni 2008, dnr 4003-05-15170, preciserat riksintresset. Preciseringen avser reservat för en fjärde start- och landningsbana med alternativa lägen och influensområde för beräknat flygbuller på lång sikt med enligt MB tillståndsgivna bullerkurvor.

För närvarande pågår en ny miljötillståndsprövning för Stockholm – Arlanda, och proposition 2013/14:128 om samordnad prövning av buller enligt MB och PBL har presenterats. Detta bör enligt Länsstyrelsen leda till att influensområdet för flygbuller ses över.

Sjöfart

I Stockholms län finns fyra större allmänna hamnar, vilka är av riksintresse för sjöfart. Det är Stockholms hamn, Södertälje hamn, Kapellskär och Nynäshamns hamn. För närvarande pågår miljötillståndsprövning för en ny stor hamn vid Norvik i Nynäshamn.

I Stockholms län finns ett flertal farleder, av vilka flera är av riksintresse för sjöfart.

Precisering av riksintresset Stockholms hamn och Södertälje hamn

[Riksintresset Stockholms hamn, Länsstyrelsens rapport 2005:17](#)

[Riksintresset Södertälje hamn, Länsstyrelsens rapport 2007:16](#)

1.4 Energiproduktion och energidistribution

Områden som är av riksintresse för anläggningar för energiproduktion och energidistribution ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

3 kap. 8 § andra stycket MB

Ansvarig myndighet för att lämna uppgifter om områden av riksintresse för energiproduktion och energidistribution är Statens energimyndighet.

Vindkraft

Statens energimyndighet har i uppdrag att skapa förutsättningar för en utbyggnad av vindkraft med syfte att uppnå Sveriges och EU:s mål om förnybar energi till år 2020. I dagsläget producerar svenska vindkraftverk närmare 10 TWh el per år. Riksdagen har antagit en planeringsram till år 2020 om 30 TWh årlig produktion av vindel, varav 20 TWh på land och 10 TWh till havs.

Ett område som anges som riksintresse för vindbruk ska vara särskilt lämpligt för utvinning av elproduktion från vindenergi ur ett nationellt perspektiv. Energimyndigheten beslutade den 16 december 2013 om uppdaterade områden av riksintresse för vindbruk, som baseras på enhetliga kriterier och undantag för hela landet. I Stockholms län finns 6 riksintresseområden för vindbruk utpekade. De kommuner som berörs är Norrtälje, Värmdö, Haninge och Nynäshamn. Se länk [Riksintresse vindbruk](#)

Energidistribution

Kraftledningsnätet i Stockholmsregionen består av stamnät, regionnät och lokalnät. Stamnätet är uppbyggt av ledningar och stationer för 400 kV och 220 kV och det förvaltas av Svenska Kraftnät.

Länsstyrelsen har i olika sammanhang framfört att Statens energimyndighet bör peka ut stamnätet för eldistribution som riksintresse för energidistributionen. I avsaknad av ett sådant beslut har Länsstyrelsen gjort bedömningen att stamnätet för elförsörjning med 400 kV och 220 kV ledningar/kablar inkl. transformatorstationer är av riksintresse.

Stockholms ström

Svenska Kraftnät har på regeringens uppdrag utrett utformningen av det framtida kraftledningsnätet 70-400 kV i Stockholmsregionen. Målet är att utforma ett förslag till ett framtida stam- och regionnät som långsiktigt säkrar regionens elförsörjning. Utredningen ska beakta driftsäkerhetskrav, teknisk utveckling, miljöaspekter och regionens förväntade utveckling. Arbetet har bedrivits i samarbete med Länsstyrelsen, berörda kommuner, interkommunala samsamarbetsorgan samt regionnätägarna Vattenfall Eldistribution AB och Fortum. Utredningen har namnet ”Stockholms ström”.

På webbplatsen www.stockholmsstrom.net beskrivs vad som är planerat att genomföras i respektive kommun. Projektet Stockholms Ström omfattar ett femtiotal delprojekt och planeras att pågå i tio år, så enskilda delprojekt kan komma att förändras. Först när CityLink är byggd kan flertalet av de gamla luftledningarna som ingår i projektet rivas.

1.6 Vattenförsörjning

Områden som är av riksintresse för anläggningar för vattenförsörjning ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

3 kap. 8 § andra stycket MB

Ansvarig myndighet för att lämna uppgifter om områden av riksintresse för vattenförsörjning är Havs- och vattenmyndigheten, se länk. [Havs- och vattenmyndigheten](#)

Det finns idag inga utpekade områden som är av riksintresse för vattenförsörjning i Stockholms län.

Underlag för riksintressen för vattenförsörjning tas fram

Länsstyrelsen har fått i uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten att lämna ett regionalt underlag rörande områden med anläggningar av riksintresse för vattenförsörjning med tillhörande influensområden. Under våren 2013 har SWECO, på uppdrag av Länsstyrelsen, tagit fram en underlagsrapport i samarbete med Norrvatten, Stockholm Vatten och Telge Nät, vilka är huvudmän och ansvariga för de föreslagna anläggningarna för vattenförsörjning.

Berörda kommuner har getts möjlighet att lämna synpunkter på underlagsrapporten. Det regionala underlaget har därefter bearbetats och rapporten "Förslag på riksintressen för vattenförsörjning i Stockholms län" daterat 2013-12-16 har skickats in till Havs- och vattenmyndigheten. Rapporten finns tillgänglig på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Förslag riksintresse vattenförsörjning - underlag](#)

Arbetet har inriktats mot de största och viktigaste huvud- och reservvattentäkterna i länet och följande riksintressen för vattenförsörjning föreslås, vars influensområden berör flera kommuner.

- Görvålverket
- Lovöverket
- Norrvattens reservvattentäkter i Stockholmsåsen
- Norsborgsverket och Borsjön
- Djupdalsverket

Havs- och vattenmyndigheten kommer under våren 2014 att ta fram ett nationellt förslag över riksintressen för vattenförsörjning, som remitteras till berörda myndigheter. Slutligen beslutar myndigheten om vilka anläggningar som bedöms vara av riksintresse för vattenförsörjning.

1.7 Totalförsvaret

Områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar ska skyddas mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten och utnyttjandet av anläggningarna.

3 kap. 9 § andra stycket MB

Ansvarig myndighet för att peka ut områden av riksintresse för totalförsvarets militära del är Forsvarsmakten.

Försvarsmakten fattade den 17 februari 2010 beslut om områden av riksintresse för totalförsvarets militära del, och den 16 september 2013 i ett kompletterande beslut. Beslutet omfattar en katalog med kartor och värdebeskrivningar för riksintresseområden som finns tillgänglig på Försvarsmaktens webbplats, se länk [Riksintresse totalförsvarets militära del](#)

Områden av riksintresse för totalförsvaret såsom övnings- och skjutfält och flygflottiljer kan redovisas öppet. Andra områden kan av sekretesskäl inte redovisas öppet, dessa områden har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem.

Områden av riksintressen för totalförsvaret – kartor och beskrivningar

Totalförsvarets riksintresseområden omfattar i Stockholms län övnings- och skjutfält och även sjöövningsområden i havet samt en väderradarstation vid Arlanda. Kartorna över riksintressen redovisar områden med influensområden.

Den militära verksamhet som pågår inom olika områden medför i de flesta fall en omgivningspåverkan, vilken ska beaktas vid planering och tillståndsprövning. Generellt utgör influensområdet det område inom vilket omgivningspåverkan i form av buller kan anses som störande enligt gällande riktvärden. Ibland är också säkerhetsaspekter dimensionerande. Influensområdena baserar sig på de miljötillstånd som Försvarsmakten innehar för att bedriva verksamheten. För de områden som benämns som "Övriga områden", framgår endast gränsen för influensområdet. Även dessa områden ingår som riksintressen för totalförsvarets militära del, men en exakt kartering av anläggningar som ingår kan inte redovisas av sekretesskäl. För alla områden finns en beskrivning av den militära verksamheten inom området.

Kommuner i Stockholms län berörs i några fall även av influensområden kring totalförsvarets riksintressen i angränsande län.

De på kartor redovisade riksintresseområdena med influensområden ska framgå av kommunernas översiktsplaner.

Andra anläggningar av riksintresse

Vissa tekniska anläggningar och dess funktion är utpekade som riksintresse för totalförsvaret. Dessa kan inte redovisas på kartor i översiktsplanen, med hänsyn till sekretess. Det rör till exempel radar- och radiolänksystem.

I katalogen finns värdebeskrivningar även för de riksintressen som omfattas av sekretess. Höga objekt riskerar att störa dessa funktioner. Samråd ska därför ske med Försvarsmakten generellt inom hela landet i ärenden som avser byggnader och andra objekt högre än 20 meter över mark belägna utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Försvarsmakten ska kontaktas i tidiga skeden i sådana plan- och byggärenden, vilket bör framgå av översiktsplan eller i till översiktsplan knutet planeringsunderlag.

2 RIKSINTRESSEN 4 KAP. MILJÖBALKEN

I 4 kap. miljöbalken (MB) återfinns särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden i landet. Områdena är i sin helhet av riksintresse och är utpekade med geografiska namn direkt i lagtexten. Av översiktsplanen ska enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att tillgodose redovisade riksintressen.

I Stockholms län avser 4 kap. MB följande områden

- Kustområdet och skärgården,
- Mälaren med öar och strandområden,
- Nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården och
- Natura 2000-områden.

Följande bestämmelse i 4 kap. 1 § miljöbalken gäller för samtliga angivna områden. Övriga bestämmelser i 4 kap. gäller för de olika områdena.

De områden som anges i 2-8 §§ är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena, i sin helhet av riksintresse. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om

1. det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och
2. det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden.

Bestämmelserna i första stycket 2 och i 2-6 §§ utgör inte hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet eller för utförandet av anläggningar som behövs för totalförsvaret.

Enligt 4 kap. 1 § MB

Det bör uppmärksammas att de värden som ingår i ett riksintresse som omfattas av 4 kap. MB alltid har företräde framför ett riksintresse som är utpekat enligt 3 kap. MB.

2.1 Mälaren med öar och strandområden

Mälaren med öar och strandområden är i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 2 § MB. Det handlar om ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och betydelse för friluftsliv och turism – i olika sammanhang omnämns dessa landskap såsom nationallandskap.

För området gäller även följande hushållsbestämmelse.

Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillfåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Enligt 4 kap. 2 § MB

2.2 Kustområdet och skärgården

Länets kustområde och skärgård ingår i det större området från Arkösund och Oxelösund i söder till Singö, Öregrund och Forsmark i norr som i sin helhet utgör riksintresse enligt 4 kap. 2 och 4 §§ MB. Det handlar om ett av de mest värdefulla landskapen i landet med särskilt stora natur- och kulturvärden och med betydelse för friluftsliv och turism – i olika sammanhang omnämns dessa landskap såsom nationallandskap.

För området gäller även följande hushållsbestämmelser.

Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Enligt 4 kap. 2 § MB

Fritidsbebyggelse får komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Anläggningar som avses i 17 kap. 1 § 1 MB samt 4 a § 1-6, 9 och 10 MB får komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§.

Enligt 4 kap. 4 § MB

2.3 Kungliga nationalstadsparken

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården utgör sedan 1995 nationalstadspark och är sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 7 § MB. Det är den första och hittills enda nationalstadsparken i landet. Sedan 2009 benämns området Kungliga nationalstadsparken. Området ligger till ca 2/3 i Stockholm, till ca 1/3 i Solna. Fjäderholmarna ligger i Lidingö.

För området gäller även följande hushållningsbestämmelse.

Området Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården är en nationalstadspark.

Inom en nationalstadspark får ny bebyggelse och nya anläggningar komma till stånd och andra åtgärder vidtas endast om det kan ske utan intrång i parklandskap eller naturmiljö och utan att det historiska landskapets natur- och kulturvärden i övrigt skadas.

Trots bestämmelsen i andra stycket får en åtgärd som innebär ett tillfälligt intrång eller en tillfällig skada i en nationalstadspark vidtas, om

1. åtgärden höjer parkens natur- och kulturvärden eller tillgodoser ett annat angeläget allmänt intresse, och
2. parken återställs så att det inte kvarstår mer än ett obetydligt intrång eller en obetydlig skada.

4 kap. 7 § MB

Lagskyddet syftar till att långsiktigt slå vakt om helheten i ett historiskt landskap. Lagskyddet är unikt. Genom att det hanterar helheten i ett historiskt landskap omfattar det

både natur- och parklandskap och mer exploaterade områden. Lagbestämmelsen skyddar områdets värden när förändringar aktualiseras genom planer, bygglov eller när andra tillståndspliktiga åtgärder prövas enligt väglag, ellag, miljöbalk m.fl. lagar. Bestämmelsen formulerar krav på markanvändning och utveckling med stoppregler för åtgärder som innebär intrång eller skada.

Kommunernas fördjupning av översiktsplanerna ger vägledning

[Fördjupning översiktsplan Nationalstadsparken Solna](#)

[Fördjupning översiktsplan Nationalstadsparken Stockholm](#)

Länsstyrelsens särskilda uppdrag

Lagbestämmelserna i miljöbalken handlar inte om vård och skötsel eller utveckling av nationalstadsparken värden. Länsstyrelsen har enligt nationalstadsparksförordningen (2009:55) en samordande roll i arbetet med att utveckla parkens kultur-, natur- och rekreationsvärden.

Länsstyrelsen tog 2012 med stöd av förordningen fram en vård- och utvecklingsplan för Kungliga nationalstadsparken, se länk [Vård- och utvecklingsplan](#)

2.4 Natura 2000

Natura 2000 är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Syftet är att värna om naturtyper och arter som EU-länderna har kommit överens om är av gemensamt intresse. I Stockholms län finns 235 Natura 2000 områden. Områdena i landet redovisas på Naturvårdsverkets webbplats, se länk [Naturvårdsverket Natura 2000](#)

För områdena gäller följande hushållningsbestämmelse.

En användning av mark och vatten som kan påverka ett naturområde som har förtecknats enligt 7 kap. 27 § första stycket 1 eller 2 och som omfattar verksamheter eller åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap. 28 a § får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

4 kap. 8 § MB

Många av länets Natura 2000 områden är skyddade som naturreservat. Till varje Natura 2000 område tas en bevarandeplan fram, som bland annat beskriver områdets värden. Länsstyrelserna hade under åren 2009-2011 ett regeringsuppdrag om att granska och kvalitetssäkra landets Natura 2000 områden. Läs mer om bevarandeplaner och kvalitets-säkringen på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Natura 2000](#)

Natura 2000-områden har ett särskilt starkt lagskydd; områdena är av riksintresse enligt 4 kap. MB och omfattas även av bestämmelser i 7 kap. 27, 28 och 28a §§ MB med krav på tillstånd för att bedriva verksamhet och vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i området. Det gäller åtgärder och verksamhet både inom och utanför ett Natura 2000 område. Tillstånd får inte ges till verksamheter och åtgärder som kan skada livsmiljö eller medföra störningar för den art som avses skyddas. Länsstyrelsen är prövningmyndighet. Tidigt i planeringen bör bedömningar göras om hur en markanvändning, inom och utanför ett Natura 2000 område, kan komma att innebära för värdena. Av översiktsplanen ska framgå hur Natura 2000 områdena ska tillgodoses.

3 MILJÖKVALITETSNORMER

Miljökvalitetsnormer återfinns i miljöbalkens 5 kapitel med tillhörande förordningar. Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som till exempel trafik. Av översiktsplanen ska enligt 3 kap. 5 § PBL framgå hur kommunen avser att följa gällande miljökvalitetsnormer.

3.1 Miljökvalitetsnormer - luft

Miljökvalitetsnormer med krav på kvalitet i utomhusluft omfattar följande ämnen.

- kvävedioxider,
- kväveoxider,
- svaveldioxid,
- kolmonoxid,
- ozon,
- bensen,
- partiklar (PM10 och PM2,5),
- bens(a)-pyren,
- arsenik,
- kadmium,
- nickel
- bly

Normerna för kvävedioxid och partiklar har visat sig svårast att klara i länet.

Länsstyrelsen fastställde i december 2012 åtgärdsprogram för luftkvalitet för kvävedioxid och partiklar PM10. Programmet finns redovisat i rapport 2012:34 "Åtgärdsprogram för kvävedioxid och partiklar i Stockholms län", se länk [Åtgärdsprogram kvävedioxid och partiklar](#)

Rapporten redovisar ett aktuellt kunskapsunderlag om förhållanden i länet med generella förslag till åtgärder samt mer preciserade förslag för den inre stadsbygden.

I en rapport "Miljökvalitetsnormer om luft i planering och rättstillämpning" redovisas på ett samlat sätt situationer där luftkvalitetsfrågor och MKN för luft särskilt bör uppmärksammas vid planläggning. Rapporten ger även exempel på hur MKN kan hanteras i översiktsplan. Se länk [MKN luft i planering och rättstillämpning](#)

"Luftens år" 2013

År 2013 var "Luftens år" inom EU. Under året har ett antal aktiviteter genomförts för att uppmärksamma luftvårdsfrågor. En omfattande översyn av luftvårdspolitiken har även avslutats. Inga större förändringar gällande miljökvalitetsnormer har genomförts. Fokus ligger fortfarande på att säkerställa efterlevnaden av dagens lagstiftning till 2020, dvs. uppfyllandet av gällande gräns- och målvärden. En revidering av direktiven blir aktuell vid nästa översynstillfälle, dvs. om ca 5-7 år.

Aktuellt kunskapsunderlag

En ny rapport "Luftkvaliteten i Sverige fram till 2030" med framtidsprognoser har tagits fram av SMHI. Beräkningarna indikerar att halterna av kvävedioxid och långdistanstransporterade luftföroreningar kommer att minska betydligt till 2030. Vad gäller partiklar PM10 förväntas dock relativt små haltförändringar i tätorterna. Se länk [SMHI Luftkvaliteten i Sverige fram till 2030](#)

3.2 Miljökvalitetsnormer - vatten

Vattendelegationen antog den 16 december 2009 förvaltningsplan, miljökvalitetsnormer och åtgärdsprogram för s.k. vattenförekomster inom Norra Östersjöns vattendistrikt. Det innebär att det för de flesta sjöarna, de större vattendragen, kustvattnen och vissa grundvattenförekomster för första gången har fastställts kvalitetskrav för vattenmiljöerna, dvs. miljökvalitetsnormer.

Syftet med miljökvalitetsnormerna är att uppnå s.k. god status i alla vattenförekomster senast den 22 december 2015. Andra kvalitetskrav har fastställts där det finns särskilda skäl. Åtgärdsprogrammets syfte är att se till att de miljökvalitetsnormer som har föreskrivits för distriktets vattenförekomster uppfylls. Av åtgärdsprogrammet framgår vilka åtgärder som behöver vidtas, samt tidpunkt och den myndighet/kommun som är ansvarig för respektive åtgärd.

Miljökvalitetsnormerna finns publicerade i Stockholms läns författningssamling (01FS 2010:65). Vattenmyndighetens beslut om miljökvalitetsnormer m.m. finns tillgängligt på vattenmyndigheternas webbplats, se länk [Vattenmyndigheterna](#)

Uppgifter om enskilda vattenförekomster finns i databasen VISS, Vatteninformations-system Sverige, se länk [VISS](#)

På Länsstyrelsens webbplats presenteras regelbundet rapporter om miljöstatus i länets sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Se länk [Tillståndet i miljön](#)

Statusklassningar och vattenförekomster ses över

Länsstyrelsen vill särskilt uppmärksamma att det med jämna mellanrum görs nya statusklassningar för vattenförekomsterna. En sådan ännu preliminär ny klassning gjordes i november 2013 och finns tillgängligt som arbetsmaterial på VISS. Klassningen kommer att fastställas av Vattendelegationen vid nästa beslutstillfälle som är 2015. Då beslutas även om nya vattenförekomster med tillhörande miljökvalitetsnormer.

MKN vatten och översiktsplanen

Alla ytvattenförekomster har bedömts med avseende på ekologisk och kemisk status och alla grundvattenförekomster med kemisk och kvantitativ status. Dessa uppgifter utgör underlag för planering och för tillståndsprövning enligt PBL.

Översiktsplanen bör ta utgångspunkt i åtgärdsprogrammet. Om kommunens planläggning bedöms kunna påverka vattenförekomster i en annan kommun bör detta behandlas i översiktsplanen. Avrinningsområdena bör redovisas i sin helhet i översiktsplanen för att åskådliggöra behovet av mellankommunal samverkan.

Länsstyrelsen har, tillsammans med Stockholms stad och Upplands Väsby kommun, tagit fram en rapport med närmare vägledning för hur miljökvalitetsnormerna ska behandlas i planeringen – ”Miljökvalitetsnormer för vatten – en vägledning för fysisk planering i Stockholms län”, maj 2011. Se länk [MKN vatten - vägledning för fysisk planering](#)

En vägledning för hur miljökvalitetsnormerna för vatten kan hanteras i översiktsplanering publicerades 2011 av Länsstyrelsen i Jönköpings län som resultat av ett projektsamarbete mellan länsstyrelserna i Jönköpings, Värmlands och Östergötlands län. Se länk [LST Jönköping MKN vatten och översiktsplanering](#)

3.3 Miljö kvalitetsnormer – fisk- och musselvatten

Miljö kvalitetsnormer för fisk- och musselvatten har fastställts enligt Fisk- och musselvattnedirektivet. Direktivet är implementerat i svensk lag genom förordningen om Fisk- och musselvatten (SFS 2001:554). Mälaren är det enda område i Stockholms län som omfattas av normerna (NFS 2002:6). Miljö kvalitetsnormerna ska iakttas till exempel vid åtgärder som kan orsaka grumling, ändring av temperatur, ökning av näringsämnen (fosfor, nitrit, ammonium/ammoniak) och syrehalt i vattnet m.m.

4 STRANDSKYDD - LIS OMRÅDEN

Av Länsstyrelsens granskningsyttrande över utställd översiktsplan ska enligt 3 kap. 16 § PBL framgå om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

4.1 Områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen

I och med lagändringen 2009 har kommunen enligt 7 kap. 18 e § MB att i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS områden. Syftet med bestämmelserna är att stimulera lokal och regional utveckling i områden som har god tillgång på strandområden och där viss byggnation kan ske utan att strandskyddets syften åsidosätts. Behovet av att stimulera en sådan utveckling finns främst i landsbygdsområden som inte är belägna i närheten av stora tätorter. Bestämmelserna får inte tillämpas i bl.a. länets kust- och skärgårdsområde och får tillämpas med viss begränsning vid Mälaren. Vidare är bestämmelsen enbart tillämplig i områden som har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften i eller i närheten av tätorter.

Länsstyrelsen har tidigare i olika sammanhang framhållit att Stockholmsregionen är en expanderande region med närmare 2 miljoner invånare och att det i länet finns ett stort antal frilidshus. Detta sammantaget gör att det finns ett mycket starkt bebyggelsestryck på regionens stränder. Med tanke på de speciella förhållanden som råder i länet anser Länsstyrelsen att det endast undantagsvis kan vara tillämpligt med lättnader vad gäller strandskyddet baserade på landsbygdsutveckling.

Aktuellt planeringsunderlag

I informationsbladet "Landsbygdsutveckling i strandnära lägen vid Mälaren" har länsstyrelserna runt Mälaren utifrån lagstiftning och förarbeten gjort en tolkning av vad bestämmelserna om LIS-områden kring Mälaren kan innebära. Informationsbladet finns på Länsstyrelsens webbplats, se länk [LIS vid Mälaren](#)

4.2 Aktuella strandskyddsfrågor

Nya strandskyddsbestämmelser

Nya strandskyddsbestämmelser trädde i kraft den 1 juli 2009. Bestämmelserna finns i miljöbalkens 7 kapitel 13-18 §§. Ändringarna innebär bland annat följande.

- Vad som utgör särskilda skäl har preciserats i lagstiftningen, se 7 kap. 18c § MB.
- Miljöbalkens och plan- och bygglagens bestämmelser har samordnats då detaljplaner tas fram inom strandskyddsområde. Kommunen kan genom bestämmelse i detaljplanen upphäva strandskyddet. Som en följd av detta har länsstyrelsens ansvar enligt 11 kap. PBL (2010:900) utökats till att även överpröva antagande av detaljplan om strandskyddet upphävs i strid med gällande bestämmelser.
- Enligt 7 kap. 18 e § MB har kommunerna möjlighet att i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen s.k. LIS områden. Bestäm-

melserna får inte tillämpas i kust- och skärgårdsområdet i Stockholms län och tillämpas med viss begränsning vid Mälaren.

- Av Länsstyrelsens granskningsyttrande ska enligt 3 kap. 16 § PBL framgå om redovisningen av områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen inte är förenlig med 7 kap. 18 e § första stycket MB.

Översyn av det utvidgade strandskyddet

Som en följd av de nya strandskyddsbestämmelserna från 2009 pågår en översyn av det utvidgade strandskyddet i länet. Nya beslut ska fattas för de områden som ska omfattas av utvidgat strandskydd. Översynen görs för att skälen för dagens utvidgade strandskyddsområden inte alltid är klargjorda, och för att få en bättre anpassning till strandskyddets syften. Länsstyrelsens översyn ska vara klar och nya kommunvisa beslut vara fattade senast den 31 december 2014.

Dagens utvidgade strandskydd gäller tills vidare, dock längst t.o.m. utgången av 2014.

Länsstyrelsen bedriver arbetet med översynen i nära dialog med länets kommuner. Preliminär tidplan för arbetet framgår på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Översyn utvidgat strandskydd](#)

5 MELLANKOMMUNAL SAMORDNING

I Stockholmsregionen är behovet av att samordna frågor om mark- och vattenanvändning stort. Det gäller både mellan kommuner och på regional nivå.

Det här avsnittet tar upp den planering som bedrivs regionalt genom Landstingets ansvar för regionplanering och det ansvar för regionala frågor som ankommer på Länsstyrelsen. Flera frågor med mellankommunal räckvidd, som miljökvalitetsnormer för vatten, redovisas under andra rubriker i redogörelsen.

5.1 Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUFSS 2010

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen RUFSS 2010 antogs av Landstingsfullmäktige den 11 maj 2010. Den finns tillgänglig på Landstingets webbplats, se [länk RUFSS 2010](#) Planen utgör även länets regionala utvecklingsprogram (RUP) genom Länsstyrelsens beslut den 30 augusti 2010.

En regionplan ska enligt 7 kap. 6 § PBL vara vägledande för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdesbestämmelser. Regionplanen ska ange grunddragen för användningen av mark- och vattenområden och riktlinjer för lokalisering av bebyggelse och byggnadsverk, om det har betydelse för regionen. Den ger möjlighet för kommunerna att se sin planering i ett regionalt sammanhang. I en storstadsregion är de regionala förutsättningarna av avgörande betydelse för den kommunala planeringen.

I Länsstyrelsens granskningsyttrande över RUFSS 2010 den 9 november 2009, dnr 401-09-72358, framhålls att bebyggelsestruktur, grönstruktur, infrastruktur, teknisk försörjning och även bostadsförsörjning är viktiga regionala planeringsfrågor. Länsstyrelsen ser den regionala utvecklingsplanens förhållningssätt till markanvändning och lokalisering som ett uttryck för vad som är lämplig samordning av mark- och vattenanvändningsfrågor i länet.

RUFSS 2010 ger således Länsstyrelsen ett värdefullt stöd att enligt 3 kap 16 § PBL och 11 kap. PBL granska kommunala planer och uppmärksamma om mark- och vattenanvändningsfrågor som angår flera kommuner har samordnats på ett lämpligt sätt, samt vid behov överpröva kommunens beslut att anta detaljplan.

Aktualitetsbedömning av RUFSS 2010

En regionplan behöver inte genomgå någon aktualitetsprövning, likt kommuners översiktsplaner. Landstinget har emellertid under hösten 2013 fört dialog med aktörer i och utanför regionen för att göra genomförandet av RUFSS 2010 mer kraftfullt fram till 2016, då planen slutar gälla. Den ska även skapa möjligheter att påbörja programarbetet för en ny regional utvecklingsplan. Utgångspunkt för aktualitetsbedömningen är att regionplanens legitimitet och styrka bygger på att innehållet upplevs som relevant och aktuellt av regionens aktörer. Se vidare [RUFSS 2010, aktualitetsbedömning 2013](#)

Handlingsprogrammet Regionala stadskärnor

Landstinget godkände i mars 2013 Handlingsprogrammet Regionala stadskärnor, se länk [Handlingsprogram för Regionala stadskärnor](#)

Programmet avser de i RUFSS 2010 utpekade åtta yttre regionala stadskärnorna. Det innehåller fyra prioriterade områden som regionen ska arbeta vidare med:

- Ökad tillgänglighet, en förutsättning för tillväxt i de regionala stadskärnorna
- Synergier mellan investeringar i de regionala stadskärnorna
- Stadsutveckling i de regionala stadskärnorna
- Utveckla det kunskaps- och tjänsteintensiva näringslivet i de regionala stadskärnorna

Länsstyrelsen har framhållit att kommunerna bör ta fram översiktliga planer för sina respektive regionala stadskärnor och även studera samordningen med dess omgivning.

5.2 Bostadsförsörjning

Befolkningsökningen i länet är kraftig och prognoser visar på en fortsatt kraftig ökning om cirka 35 000 årligen. Den höga befolkningstillväxten har föranlett Landstinget att göra reviderade framskrivningarna för länets befolkning 2030 och 2050. Resultat visar enligt "Demografisk rapport 2013:01. Befolkningsutvecklingen 2012" att år 2030 kommer länets invånare att uppgå till mellan 2,4 milj. och 2,6 milj. Det innebär att det skulle behövas ett årligt tillskott till regionen på 16 000 bostäder fram till 2030 enligt Landstingets rapport "Regional bedömning av behovet av nya bostäder i Stockholmsregionen fram till 2030". I rapporten redovisas för behov av totalt respektive årligt bostadstillskott mellan år 2010 och år 2030 för länets olika kommuner. Se länkar [SLL Demografisk rapport 2013:01](#) och [SLL Regional bedömning av behovet av bostäder i Stockholmsregionen fram till 2030](#)

Ändrad lag om kommunernas bostadsförsörjning

Riksdagen beslutade i november 2013 om ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. De nya bestämmelserna gäller från den 1 januari 2014. Ändringarna innebär att innehållet i och processen för att ta fram kommunala riktlinjer för bostadsförsörjningen preciseras.

Nytt är att kommunerna i riktlinjerna ska redovisa hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen. Genom detta införs ett regionalt perspektiv i riktlinjerna. Nytt är också att länsstyrelsen och andra regionala organ ska ges möjlighet att yttra sig över kommunens planering av bostadsförsörjningen. Om en kommuns riktlinjer inte innehåller uppgifter om hur hänsyn har tagits till relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för bostadsförsörjningen, ges regeringen en möjlighet att förelägga kommunen att ta fram nya riktlinjer.

Riktlinjerna ska innehålla kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet och kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål. Riktlinjerna för bostadsförsörjning ska tillgodose alla gruppers behov av bostäder, exempelvis äldre, personer med funktionsnedsättning, studenter, nyanlända och hemlösa. Uppgifterna ska särskilt grundas på en analys av den demografiska utvecklingen, av efterfrågan på bostäder, bostadsbehovet för särskilda grupper och marknadsförutsättningar.

Det är viktigt att notera att riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige under varje mandattid. Förändras förutsättningarna för de antagna riktlinjerna, ska nya riktlinjer upprättas och antas av kommunfullmäktige.

Bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet har samtidigt förts in i plan- och bygglagen (2010:900) som ett sådant intresse som kommunerna ska främja bland annat vid planläggning. I dessa sammanhang ska kommunens riktlinjer för bostadsförsörjningen vara ett vägledande underlag.

Bostadsmarknadsenkäten och Läget i länet

Boverket gör varje år en uppföljning av läget på bostadsmarknaden genom en enkät till kommunerna. Syftet med enkäten är att ge underlag för en allsidig belysning av det aktuella läget på bostadsmarknaden och att se utvecklingstendenser. Länsstyrelsen ansvarar för att sammanställa svaren på bostadsmarknadsenkäten och gör även varje år en analys av det aktuella läget på bostadsmarknaden – ”Läget i länet”. Analysen syftar till att ge en bild av det aktuella läget på bostadsmarknaden och riktar sig till kommuner, byggföretag och andra som är intresserade av bostadsutvecklingen ur ett regionalt perspektiv.

Rapporterna finns tillgängliga på Länsstyrelsens webbplats, se länkar [Bostadsmarknadsenkät Stockholms län 2014. Rapport 2014:8](#) och [Läget i länet. Bostadsmarknaden i Stockholms län 2013. Rapport 2013:14](#)

5.3 Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2025

Trafikverket och länen har regeringens uppdrag att upprätta långsiktiga planer för statliga insatser i vägar, järnvägar och annan transportinfrastruktur under perioden 2014–2025. Ett förslag till länsplan har redovisats till regeringen i december 2013. Den ekonomiska planeringsramen för Stockholms län har fastställts till 8 442 miljoner kronor. Slutlig ram beslutas av regeringen i samband med fastställande av den nationella planen våren 2014. Därefter fastställs länsplanen.

Länsplanen har sin utgångspunkt i Stockholmsöverenskommelsen (2007), Trafikverkets kapacitetsutredning samt ”Regional inriktning för transportsystemets utveckling i Stockholms län”, som 2012 togs fram i samarbete mellan regionens regionala planeringsaktörer. Länsplanens inriktning är att med hjälp av hållbara transportlösningar stödja och utveckla en fungerande bostads- och arbetsmarknad genom bland annat satsningar på kollektivtrafik och cykel samt trimning, drift och underhåll av befintlig transportinfrastruktur.

Stockholms län präglas av ett hårt belastat transportsystem. Länets trafiksystem är mer ansträngt än i någon annan stad eller region i landet och situationen förvärras i och med ökad befolkning. Även om satsningar görs i trafikinfrastruktur i såväl väg som spår kommer trängseln på vägar och järnvägar vara fortsatt hög. De utmaningar vi har idag kommer sannolikt att bestå de närmaste åren efter 2025, vilket ställer höga krav på samhällsplanering och effektivt utnyttjande av infrastrukturen.

I förslaget till länsplan listas de åtgärder som Länsstyrelsen bedömer som mest nödvändiga att genomföra. Huvuddelen, 73 procent, utgörs av satsningar på kollektivtrafik. Utbyggnad och prioritering av kollektivtrafik är en nödvändig förutsättning för ökat bostadsbyggande och regionens utveckling. Samtidigt behöver arbetsplatser etableras i

attraktiva och kollektivtrafiknära lägen. Att bibehålla en hög kollektivtrafikandel är nödvändigt för att hantera de trängselutmaningar länet står inför.

Länsplanen lyfter även fram investeringar i cykelinfrastruktur samt reinvesteringar och effektiviseringar av befintlig infrastruktur. Transportsystemet bör konsekvent utformas för att stödja hållbara transporter med hänsyn till både miljöns villkor och människors livschanser och hälsa.

Aktuellt planeringsunderlag

[Förslag till Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2014-2025.](#)

[Rapport 2013:23](#)

[Regional inriktning för transportsystemets utveckling i Stockholms län](#)

5.4 Aktuella regionala trafikfrågor

Kollektivtrafik – infartsparkeringar och bytespunkter

I den satsning på minskad bilanvändning och ökat kollektivtrafikåkande som erfordras för att uppnå ett mer långsiktigt hållbart samhälle utgör behovet av infartsparkeringar och bytespunkter ett viktigt inslag. I samarbete med länets kommuner investerar Landstinget årligen i nya infartsparkeringar. I vissa fall samordnas dessa anläggningar med andra åtgärder. Det är angeläget att behovet av infartsparkering tillgodoses i den kommunala planeringen och att mark reserveras för infartsparkeringar i anslutning till för kollektivtrafiken strategiska lägen. Vid kollektivtrafikknutpunkter bör även utrymme till väderskyddade och säkra cykelparkeringar tillgodoses. Idag råder stor brist på cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafik.

Regionala cykelstråk

Cykeln som färdmedel har på senare år blivit allt mer populär och det finns i dag en samsyn bland länets aktörer och intressenter om att resor med cykel ska öka. En regional cykelplan som pekar ut stråk för arbetspendling med cykel har nyligen lanserats av Trafikverket, Landstinget och Länsstyrelsen, se länk [Regional cykelplan för Stockholms län](#). Flera kommuner har tagit fram kommunala cykelplaner.

Det finns stor potential att öka andelen cyklister i Stockholms län. Två tredjedelar av de som bor och arbetar i länet har 14 km eller kortare till arbetet och skulle kunna cykla till och från sin arbetsplats eller en del av vägen. En förutsättning för ökat cyklande är att villkoren för cykling förbättras genom utbyggnader av cykelinfrastrukturen. Den regionala cykelplanen pekar ut viktiga stråk för arbetspendling med cykel och ger vägledning vad gäller frågor kring cykelinfrastrukturens utformning och standard.

Mellankommunal samordning och samverkan är särskilt viktig för att skapa en väl fungerande sammanhållen infrastruktur för cykel i regionen. Det regionala cykelvägnätet är kopplat till de kommunala cykelvägnäten. Cykelparkering i anslutning till kollektivtrafik och annan samhällsservice är särskilt viktig. Utöver utbyggd cykelinfrastruktur krävs omfattande satsningar på attraktiva stadsmiljöer där cykeln kan bli ett naturligt inslag.

6 HÄLSA, SÄKERHET OCH RISKFRÅGOR

Vid planläggning och i ärenden om bygglov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen ska bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat människors hälsa och säkerhet, och till risken för olyckor, översvämning och erosion.

Enligt 2 kap. 5 § PBL

Kommunen ska i översiktsplanen redovisa sin bedömning av hur skyldigheten att enligt 2 kap. plan- och bygglagen ta hänsyn till allmänna intressen vid beslut om användningen av mark- och vattenområden kommer att tillgodoses.

Enligt 3 kap. 4 § PBL

6.1 Trafikbuller

Riksdagen har antagit riktvärden för trafikbuller som bör tillämpas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse och vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur. Riktvärdena finns i proposition 1996/97:53.

Följande riktvärden bör normalt inte överskridas

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad)
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad

För utomhusnivån avses för flygbuller FBN 55 dB(A). Vid åtgärd i järnväg eller annan spåranläggning avser riktvärdet för buller utomhus 55 dB(A) ekvivalentnivå vid uteplats och 60 dB(A) ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt.

Vid tillämpning av riktvärdena vid åtgärder i trafikinfrastrukturen bör hänsyn tas till vad som är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt. I de fall utomhusnivån inte kan reduceras till nivåer enligt ovan bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

Översyn för samordnad prövning av buller och bostäder enligt MB och PBL

I regeringens proposition 2013/14:128 "Samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen", från den 25 mars 2014, föreslås ändringar i miljöbalken och plan- och bygglagen. Syftet med förslagen är att förbättra samordningen av miljöbalken och plan- och bygglagen för att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 2 januari 2015. Se länk [Prop. 2013/14:128](#)

Propositionen behandlar buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar men även buller från militär och industriell verksamhet. Förutom direkta ändringar i MB och PBL föreslås att föreskrifter om riktvärden för buller ska kunna meddelas i förordning.

Trafikbuller – väg och spårväg

Allmänna råd och vägledning för tillämpningen av riktvärden

Boverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett fördjupat underlag för tillämpningen av riktvärdena för buller från väg- och spårtrafik, "Boverkets allmänna råd 2008:1. Buller i planeringen. Planera för bostäder i områden utsatta för buller från väg- och spårtrafik." De allmänna råden ger vägledande riktlinjer om vilka faktorer som ska beaktas och hur olika intressen ska vägas mot varandra i samband med planering för kompletterande bebyggelse för bostadsändamål i städernas centrala delar. Rapporten finns tillgänglig på Boverkets webbplats, se länk [Boverket Allmänna råd 2008:1](#)

I samband med Boverkets uppdrag färdigställde Länsstyrelsen en bullerpolicy och vägledningen för att ge stöd i den fysiska planeringen för bostäder i bullerutsatta lägen i Stockholms län, "Trafikbuller i bostadsplanering. En vägledning för detaljplanläggning med hänsyn till trafikbuller. Rapport 2007:23." Se länk [Rapport 2007:23](#)

Länsstyrelsen vill framhålla att en så god ljudmiljö som möjligt alltid ska eftersträvas och vid nyexploatering eller förtätning ska de riktvärden för trafikbuller som riksdagen antagit tillämpas. I Stockholms län är dock trafikbuller en av de vanligaste förekommande miljöförstörningarna som ska beaktas vid framför allt planering för bostäder. Stockholmsregionen är attraktiv för många att bo i vilket skapar ett stort behov av bostäder. Vissa lägen kräver åtgärder från bullersynpunkt för att bli lämpliga som boendemiljöer. Avstegsfall från riktvärdena kan därför behöva tillämpas i lägen i länet där det inte bedömts vara möjligt att klara utomhusriktvärdena, men av andra skäl är lämpligt att bygga bostäder.

Boverkets Allmänna råd 2008:1 anger att avsteg från riktvärdena kan vara motiverat i centrala delar av städer och större tätorter med bebyggelse av stadskaraktär, där möjligheterna att finna alternativa lägen för nya bostäder är begränsade. Avvägningar bör även kunna göras vid befintlig eller ny tät bebyggelse längs kollektivtrafikstråk i större städer.

Av Länsstyrelsens vägledning "Trafikbuller i bostadsplanering" framgår att avsteg från riktvärdena endast kan godtas i centrala lägen samt i lägen med god kollektivtrafik. Det synsätt som presenteras i vägledningen tillämpas av Länsstyrelsen i samråd och granskning av detaljplaner. Länsstyrelsen anser att det är bra om kommunerna i sina översiktsplaner eller i till översiktsplanen knutet planeringsunderlag avgränsar i vilka områden avstegsfall från riktvärdena kan vara tillämpligt. Länsstyrelsen anser att förhållningssättet som redovisas i ovan nämnda rapporter bör vara utgångspunkt för när avstegsfall kan tillämpas. Det bör även framhållas att olika lösningar för att klara riktvärdena alltid behöver utredas och redovisas i detaljplanearbetet.

Aktuellt planeringsunderlag

Följande rapporter ger närmare vägledning för planering av bostäder i bullerutsatta lägen, och finns tillgängliga på Länsstyrelsens webbplats.

[Trafikbuller och planering. 2000](#)

[Trafikbuller och planering II – störningar från trafikbuller i nybyggda bostäder. 2004](#)

[Trafikbuller och planering III- ljudkvalitetspoäng. 2006](#)

[Trafikbuller och planering IV. 2012](#)

Trafikbuller – flygtrafik

Boverkets allmänna råd och handbok som stöd vid lokaliseringsprövningar

Boverket har på uppdrag av regeringen tagit fram en vägledning för hur buller från flygtrafik ska hanteras vid planering och byggande av nya bostäder. Boverket har samtidigt formulerat allmänna råd som anger vad som generellt gäller för ny bostadsbebyggelse och för komplettering av befintlig bebyggelse i tätorter. Rapporten "Boverkets allmänna råd 2000:1. Flygbuller i planeringen." innehåller även en handbok. Den är tillgänglig på Boverkets webbplats, se länk [Boverket Allmänna råd 2009:1](#)

De allmänna råden är avsedda att tillämpas vid fysisk planering, enligt PBL, för nyttkommande bostäder i områden som exponeras för buller från flygtrafik. I råden anges vad som generellt gäller för ny bostadsbebyggelse och för komplettering av befintlig bebyggelse i tätorter. Generellt gäller att FBN 55 dBA inte får överskridas. Vidare att maximalnivån 70 dBA inte får överskridas utomhus vid byggnadens fasader mer än 30 gånger per dag/kväll (ca två per timme) samt tre gånger nattetid.

Vid komplettering av bebyggelse i tätorter genom förtätning av kvartersstrukturer med flerbostadshus, gäller FBN 55 dBA samt att maximalnivån 70 dBA får överskridas högst tre gånger nattetid. Vid planering och byggande av nya bostäder i områden som utsätts för flygbuller från verksamhet eller flyg- och helikoptertrafik för räddnings- och sjukvårdstransporter gäller att ljudnivån FBN 55 dBA bör uppfyllas.

Ljudnivåerna inomhus regleras genom Boverkets byggregler, BBR, avsnitt 7. Kraven i BBR ska alltid uppfyllas genom att byggnaden dimensioneras för den ljudnivå som är aktuell i det enskilda fallet.

6.2 Klimatförändringar - risk för översvämning och erosion

Klimatets förändringar berör samhällets alla sektorer och det är få verksamheter som kommer att förbli helt opåverkade. En medveten långsiktig planering innebär en rad åtgärder för att anpassa samhället till de klimatförändringar som märks redan idag och de som väntar i framtiden.

Länsstyrelserna har tillsammans tagit fram en allmän vägledning för klimatanpassning i fysisk planering, se länk [Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna. 2012](#)

Länsstyrelsen har sedan 2009 regeringens uppdrag och en samordnande roll för klimatanpassningsarbetet i länet. Det innebär bland annat att stödja kommuner och andra aktörer. Länsstyrelsen har låtit SMHI ta fram en "Regional klimatsammanställning för Stockholms län" – rapport SMHI Nr 2010-78". Se länk [SMHI rapport Nr 2010-87](#)

Länsstyrelsens rekommendationer

Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse behöver lokaliseras, placeras och utformas så att den är lämplig med hänsyn till kommande klimatförändringar med avseende på risken för översvämning. Den bebyggelsestruktur som vi planerar för idag kommer att finnas under längre tid än enskilda byggnader. Hur mycket den globala havsnivån förändras på lång sikt rymmer stora osäkerheter. Av denna anledning behöver försiktighetsprincipen tillämpas när ny bebyggelse planeras.

Havets nivå

Dagens forskning visar på att den globala havsnivån kan komma att höjas med 1 meter som en rimlig övre gräns under tidsperioden 1990–2100. Därefter kommer havet med stor sannolikhet fortsätta att stiga. I Stockholms län kompenseras en global havsnivåhöjning delvis av landhöjning. Länsstyrelsen anser att ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt längs länets Östersjökust behöver placeras ovanför nivån 2,9–3,0 meter räknat i höjdsystem RH2000, beroende av kustområde i länet. Om ny bebyggelse placeras under denna nivå behöver kommunen visa att exploateringen inte blir olämplig. Bedömningsgrunderna för rekommendationerna utgår från SMHI:s regionala klimatsammanställning för Stockholms län 2010. Länsstyrelsen frångår härmed de generella nivåer som anges i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen, RUF 2010, vilka Länsstyrelsen tidigare har hänvisat till.

Det är bra att kommunen i översiktsplanen redovisar riktlinjer hur planeringen för bebyggelse ska beakta förväntade höjda vattennivåer. Ny sammanhållen bebyggelse bör lokaliseras, placeras och utformas på ett sätt som innebär att samhällsstrukturen är hållbar över tid. Det är angeläget att samhällsviktiga funktioner inte lokaliseras till områden där det finns viss risk för översvämning idag eller i framtiden. Vid avsteg från riktlinjerna på grund av lokala förhållanden och om det blir aktuellt att använda översvämningshotad mark till annat än vad som rekommenderas behöver det tas fram riskanalyser för den aktuella platsen och åtgärder vidtas så att konsekvenserna av höga vattennivåer minimeras.

Länsstyrelsen arbetar med att ta fram rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten i länet. Ett förslag till rekommendationer har tidigare skickats ut på remiss till länets kustkommuner.

Mälarens nivå

I RUF 2010 anges Mälarens 100-års-nivå till +1,3 m i höjdsystem RH00, dvs. risken att nivån inträffar de närmaste 100 åren är 63 %. Den dimensionerade nivå anges till + 2,3 m i höjdsystem RH00, dvs. risken att nivån inträffar de närmaste 100 åren är 1 %. Vidare framhålls att Mälarens normalvattenstånd påverkas av havets nivå. Om Saltsjön stiger med +0,5 m efter att hänsyn tagits till landhöjning kan det betyda att Mälarens normalvattennivå måste höjas successivt för att behålla en viss säkerhetsmarginal mot saltvatteninträning.

Kartering av översvämningsrisker

Vattenmyndigheten i Norra Östersjöns vattendistrikt har i enlighet med förordningen om översvämningsrisker (SFS 2009:956) tagit fram kartor för områden med översvämningsrisker. Syftet med riskkartorna är att identifiera potentiella konsekvenser av översvämning som med låg, medelhög respektive hög sannolikhet förväntas inträffa. I Stockholms län finns tre vattensystem som har en betydande risk att bli översvämmade: Oxundaån, Tyresån och delar av Mälaren. Kartorna ger en överblick av vilken risk som finns för skador på människors hälsa, miljö, kulturarv och ekonomisk verksamhet längs vattendragen vid en översvämning. Kartorna kommer att vara underlag för de riskhanteringsplaner som ska tas fram under 2014–2015 enligt förordningen om översvämningsrisker. Länsstyrelsen i Västmanland samordnar arbetet inom Norra Östersjöns vattendistrikt. Riskkartorna finns på deras webbplats, se länk [Riskkartor](#)

6.3 Risker i samhället

Enligt plan- och bygglagen ska hänsyn tas till olycksrisker och andra säkerhetsaspekter vid planläggning och tillståndsprövning. Nedan följer några exempel på verksamheter och anläggningar som särskilt behöver uppmärksammas.

- petrokemiska anläggningar
- hantering av farliga kemikalier
- verksamheter som omfattas av Seveso-lagstiftningen
- transporter av farligt gods
- tunnlar
- flygplatser
- sjöfart

På Länsstyrelsens webbplats finns mer information om olika risker. Se länk [Risker](#)

Länsstyrelsen har tagit fram vägledning för hur risker bör hanteras i planering enligt PBL, se länkar [Riskanalyser i detaljplaneprocessen - vem, vad, när & hur. Rapport 2003:15](#) och [Riskanalyser som beslutsunderlag. Faktablad nr 4:2003](#)

6.4 Transporter av farligt gods

Rekommenderade vägar för transport av farligt gods

Länsstyrelsen i Stockholms län har i samråd med berörda myndigheter tagit fram rekommendationer för transport av farligt gods på vägar inom Stockholms län.

Rekommendationerna är avsedda för alla transporter av farligt gods enligt föreskrifter om transport av farligt gods på väg och i terräng (ADR-S) från Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Innanför tullarna i Stockholms stad råder förbud mot genomfartstransporter av farligt gods. Där råder även totalförbud mot transporter i tank eller tankcontainer som innehåller vissa gaser och brandfarliga vätskor, till exempel gasol och bensin. Vissa genomfartsleder är undantagna. För närmare information se länk [Lokal trafikföreskrift om farligt gods i Stockholms kommun, 01FS 2003:230](#)

Det rekommenderade vägnätet för transport av farligt gods är uppdelat på följande sätt:

- Det primära vägnätet bildar stommen i det rekommenderade vägnätet och används för genomfartstrafik. Det går ofta stora mängder och olika typer av farligt gods på dessa vägar.
- Det sekundära vägnätet är främst avsett för lokala transporter från det primära vägnätet och leverantör eller mottagare av farlig verksamhet. Det sekundära vägnätet bör inte användas för genomfartstrafik.

Länsstyrelsen uppdaterar vid behov sammanställningen över rekommenderade vägar i Stockholms län. Se länk [Transporter farligt gods väg](#)

Riskhänsyn för bebyggelse intill leder med transporter av farligt gods

Transporter av farligt gods sker på rekommenderade vägar och på i princip hela järnvägsnätet i länet.

Länsstyrelserna i Stockholms, Västra Götalands och Skåne län tog 2006 fram ett gemensamt faktablad "Riskhantering i detaljplaneprocessen" som beskriver hur riskhänsyn bör hanteras i den fysiska planeringen när det gäller skyddsavstånd och riskbedömningar, se länk [Riskhantering i detaljplaneprocessen - riskpolicy för markanvändning intill transportleder för farligt gods](#)

Inom Länsstyrelsen pågår för närvarande arbete med att se över rekommendationerna i rapporten 2000:1 ” Riskhänsyn vid ny bebyggelse intill vägar och järnvägar med transporter av farligt gods samt bensinstationer”, se länk [Rapport 2000:01](#)

Lagen om skydd mot olyckor

Enligt lagen om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) ska verksamheter, som vid en eventuell olycka kan orsaka allvarliga skador på människor eller miljön, klassas som s.k. farlig verksamhet. Länsstyrelsen ansvarar för klassningen men kommunen ansvarar för tillsynen. Kommunen behöver även ta hänsyn till verksamheten som riskkälla i den fysiska planeringen.

Lagen om skyldighet att tillhandahålla förnybara drivmedel (2005:1248), som t.ex. biogas och E85, medför att det ska förutsättas att drivmedelsstationer kan hantera alla typer av drivmedel. Olika typer av drivmedel ställer olika krav på riskhänsyn. Länsstyrelsen anser därför att det är bra om kommunen tar fram ett underlag som visar vilka bensinstationer som eventuellt kan anses olämpliga för vissa typer av drivmedel. Framför allt med avseende på bensinstationens lokalisering i förhållande till närliggande bebyggelse, men också på grund av de nya transporter som bensinstationen skulle komma att generera.

6.5 Överdäckningar

Idag pågår och planeras för flera projekt i Stockholms län där trafikleder byggs över, så kallade överdäckningar, i syfte att skapa ny mark att bebygga eller få bort barriärer i samhället. Projekt med överdäckning innehåller ofta flera komplexa frågeställningar. Leder som önskas överdäckas kan vara järnvägar eller vägar av riksintresse eller regionalt viktiga vägar. De kan även utgöra primära eller sekundära transportleder för farligt gods. Generellt bör framhållas att risk- och säkerhetsaspekter måste beaktas särskilt i planeringen. Detta gäller speciellt om bebyggelse avses placeras ovanpå överdäckningen. Länsstyrelsens erfarenheter är att överdäckningar med bebyggelse fordrar såväl tekniskt komplicerade som ekonomiskt kostbara lösningar. Det kan även bli aktuellt med restriktioner för vissa transporter av farligt gods i vägtunnlar under en överdäckning. Då är det viktigt att även beakta behovet av alternativa vägar för dessa transporter.

Länsstyrelsen har under 2012 tagit fram en rapport om överdäckningar ”Överdäckningar – en kunskapsöversikt” 2012:22. Rapporten är en sammanställning av aktuell kunskap kring överdäckningar och kan fungera som hjälp i det fortsatta arbetet. Se länk [Överdäckningar](#)

6.6 Förorenade områden

I många fall medför föroreningar i mark, byggnader, vatten och sediment risk för oönskade effekter på hälsa och miljö. Ändrad markanvändning kan medföra att exponering och spridning av föroreningar ändras, vilket i sin tur gör att riskerna ökar. För att eliminera dessa risker behöver undersökning och eventuella efterbehandlingsåtgärder genomföras. Vägledning för hur detta bör genomföras finns på Naturvårdsverkets webbplats, se länk [NV vägledning förorenade områden](#)

Länsstyrelsen inventerar förorenade områden

För länet pågår med hjälp av statliga medel ett omfattande inventeringsarbete av förmodat förorenade områden. Identifiering har gjorts för alla länets kommuner och uppgifterna

finns hos respektive kommun. Det är önskvärt att dessa data tillgängliggörs för planarbete, t.ex. som kartsnitt. Utdrag ur Länsstyrelsens samlade databas för eventuellt förorenade områden visar att det i dagsläget finns ett mycket stort antal förorenade områden i länet.

Fördjupande branschinventeringar pågår, och färdiginventerade branscher finns redovisade i rapportform på Länsstyrelsens webbplats, se länk [Branschinventeringar](#). Detta arbete görs i första hand för att kunna prioritera vilka områden som behöver undersökas vidare för att kunna bedöma behovet av efterbehandling.

Länsstyrelsen tar varje år fram ett regionalt program för efterbehandling av förorenade områden. Programmet tas fram i samråd med länets kommuner och lämnas till Naturvårdsverket. I det regionala programmet redovisas läget i länet, bakgrund, mål, strategi och organisation. Där redovisas också vad som har gjorts under året, hur arbetet prioriteras och vad som planeras för under nästa år och framöver. Se länkar

[Regionalt program för efterbehandling av förorenade områden 2012-2014 i Stockholms län, rapport 2011:30](#) och

[Uppdatering oktober 2013 av Regionalt program 2012-2014](#)

Länsstyrelsen har tidigare tagit fram faktabladet [Sanering av förorenad mark - en förutsättning för god miljö. Faktablad 2003:7](#)

Kommunernas miljökontor har en förteckning över fastigheter som är eller kan vara förorenade bland annat på grund av den verksamhet som tidigare legat på platsen. Länsstyrelsen gör årligen ett utdrag ur Länsstyrelsens databas (ebh-stödet), som översänds till respektive miljökontor.

Försättsblad ärende 18

– innehåller resterande handlingar till ärende 18

SN § 3:11

Dnr. SN 2014/0033-753

Utdrag: KS/KF, akt

Inrättande av sociala insatsgrupper

Ärende

Kommunfullmäktige har givit Socialnämnden i uppdrag att utreda förutsättningar för extra sociala insatsgrupper för att arbeta med förebyggande insatser.

Tidigare beredning

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2014-03-10.

Yrkande

Helena Jungenstam yrkar bifall till beslutsförslaget innebärande att Socialnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta att ge Socialnämnden i uppdrag att inrätta sociala insatsgrupper som en insats för att hjälpa ungdomar och unga vuxna att bryta en kriminell livsstil samt att avsätta medel i 2015 års budget för verksamheten, som beräknas kosta 1 MKR årligen. Helena Jungenstam (M) yrkar att den särskilt utsedda personen som tilldelas den unge ska, i enlighet med beslutsförslaget, kallas för personlig tränare (PT). Bror Segerlund (S) yrkar att den särskilt utsedda personen ska kallas för personligt stöd, samt inkommer med ett tilläggsyrkande innebärande att socialförvaltningen ska göra en särskild uppföljning av arbetet med sociala insatsgrupper som ska rapporteras årsvis till Socialnämnden.

Propositionsordning

Ordföranden frågar om Socialnämnden beslutar enligt Helena Jungenstams (M) yrkande eller Bror Segerlunds (S) yrkande avseende benämningen av den särskilt utsedda personen som tilldelas den unge. Votering begärs och genomförs med ja-röst för Helena Jungenstams (M) yrkande och nej-röst för Bror Segerlunds (S) yrkande. Voteringen utfaller med 5 ja-röster, 3-nej röster och 3 ledamöter avstår, innebärande att Socialnämnden beslutar enligt Helena Jungenstams (M) yrkande. Ordföranden frågar därefter om nämnden beslutar enligt Bror Segerlunds (S) tilläggsyrkande och finner att så är fallet.

Socialnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Ge Socialnämnden i uppdrag att inrätta sociala insatsgrupper som en insats för att hjälpa ungdomar och unga vuxna att bryta en kriminell livsstil,
2. Avsätta medel i 2015 års budget för verksamheten. Verksamheten beräknas kosta 1 MKR årligen.

Forts. nästa sida

Forts. SN § 3:11

Socialnämndens beslutar för egen del

3. Socialförvaltningen ska göra en särskild uppföljning av arbetet med sociala insatsgrupper som ska rapporteras årsvis till Socialnämnden.
-

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

VOTERINGSLISTA FÖR SOCIALNÄMNDEN

Ledamöter   Närv. Tjg   Tot § 3:11   Tot § 3:12   Tot §

Ordinarie		ja	nej	avst	ja	nej	avst	ja	nej	avst
Helena Jungenstam (M), ordf	✓	✓			✓					
Berndt Hogreve (M)	✓	✓			✓					
Marianne Lindner Löfgren (M)	✓		✓		✓					
Lars Brunnberg (M)	✓	✓			✓					
Moa Bäckström (FP), 1:e v ordf	✓	✓			✓					
Marie-Louise Brännfors (C)	✓	✓			✓					
Franz Heinel (ÖP)	✓			✓	✓					
Bror Segerlund (S), 2:e v ordf	✓		✓			✓				
Kristina Noring (S)	—									
Heidi Stapf Ekström (MP)	✓			✓		✓				
Immaculate K Skogemyr (RP)	✓			✓		✓				
Ersättare										
Dragon Kjell Ivarsson (M)	✓									
Camilla Grimsby Klein (M)	✓									
Peter Bilow (FP)	✓	✓								
Samuel Nordström (KD)	✓	✓								
Birgitta Agervi (S)	✓	✓		✓		✓				

Ordning för inkallande av ersättare

M: M, FP C, KD, ÖP
FP: FP, M, C, KD, ÖP
KD: KD, C, ÖP, M, FP
C: C, KD, ÖP, FP, M
ÖP: ÖP, C, KD, M, FP
S: S, MP, V
RP: RP, KD

MP: MP, S, V
V: V, MP, S

Tjänsteutlåtande

Socialförvaltningen

Datum 2014-03-10

Dnr 2014/0033-753 (1)

Till Socialnämnden

Inrättande av sociala insatsgrupper

Sammanfattning

Kommunfullmäktige har givit Socialnämnden i uppdrag att utreda förutsättningar för extra sociala insatsgrupper för att arbeta med förebyggande insatser.

Socialnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

1. Ge Socialnämnden i uppdrag att inrätta sociala insatsgrupper som en insats för att hjälpa Ungdomar och unga vuxna att bryta en kriminell livsstil.
2. Avsätta medel i 2015 års budget för verksamheten. Verksamheten beräknas kosta 1 MKR årligen.

Bakgrund

2011 gav regeringen Rikspolisstyrelsen i uppdrag att initiera s.k. Sociala insatsgrupper som en pilotverksamhet för att stödja ungdomar att bryta en kriminell livsstil. Sociala insatsgrupper startades i 12 pilotområden. Efter en utvärdering av arbetet fick Rikspolisstyrelsen 2013 ett nytt uppdrag att aktivt arbeta för upprättandet av Sociala insatsgrupper på flera platser i landet.

Sociala insatsgrupper beskrivs av Socialstyrelsen som ett koordinerat, fokuserat och långsiktigt arbete för att ungdomar ska välja en annan livsstil än den kriminella. Med utgångspunkt från individens situation och behov ska insatser från flera berörda myndigheter och instanser samordnas. Vilka aktörer som deltar varierar utifrån den unges behov men socialtjänst och polis deltar alltid. Exempel på andra aktörer är skola, barn- och ungdomspsykiatri och andra viktiga vuxna i den unges närhet.

Det är socialtjänsten som leder arbetet i en social insatsgrupp. Socialtjänsten ansvarar för att det skrivs en genomförandeplan som beskriver insatsen kring den unge. Genomförandeplanen ska innehålla en beskrivning om målet med insatsen, vad som ska göras och hur det arbetet ska följas upp. Övriga aktörer bidrar med sin kompetens och utifrån sin ordinarie verksamhet.

För att insatsen ska fungera måste den unge över 15 år och hennes/hans vårdnadshavare ge samtycke till att berörda myndigheter deltar och talar med varandra under insatstiden.

Tjänsteutlåtande

Förvaltningens slutsatser

Socialförvaltningen har idag ett etablerat samarbete med polisen både vad gäller individer och i strukturella sammanhang. Med införandet av insatsen Sociala insatsgrupper skapas en tydlig organisationsstruktur för samarbetet kring den unge.

Idag bor 3 084 ungdomar mellan 13-18 år i kommunen. Åldersgruppen kommer att på några års sikt succesivt att växa. År 2017 beräknas antal unga boende i kommunen mellan 13 och 18 år att vara 3 519 st.

Under 2013 blev 27 ungdomar mellan 13 och 20 år aktuella för olika former av insatser på grund av kriminalitet.

Insatsen innehåll

Insatsen Sociala insatsgrupper passar väl in i socialförvaltningens ordinarie arbete. Insatsen kommer, liksom övriga insatser, att beviljas efter utredning av en socialsekreterare. I praktiken innebär insatsen att en särskilt utsedd person, en personlig tränare (PT) tilldelas den unge. Denne kommer att vara den unges särskilda stöd och vara den som, utifrån behov, följer den unge i olika sammanhang, både i vardagen och på fritiden.

Utöver att fungera stödjande och vara i den unges direkta närhet kommer PTn också vara drivande i att få till stånd möten mellan socialtjänst, polis och andra myndigheter samt viktiga personer i den unges nätverk.

Insatsens innehåll och karaktär är i hög grad kopplad till den relation som byggs upp mellan den unge och hennes eller hans PT. För att visa på en möjlighet till en personlig relation, och undvika ett myndighetsspråk, väljer förvaltningen därför att kalla de särskilt utsedda personerna för personlig tränare, PT. Det är också viktigt att alla berörda myndigheter och aktörer har ett förhållningssätt som av den unge uppfattas som positivt och stödjande så att den unge känner sig motiverad att delta.

Målgrupp

Det är ungdomar och unga vuxna som lever en kriminell livsstil som kan bli aktuella för insatsen. Gruppen är inte åldersmässigt definierad utan det är karaktären på den kriminella livsstilen som blir avgörande. Målgruppens storlek är oklar eftersom man inte kan förutse i vilken utsträckning samtycke kommer att ges till att delta i insatsen och att myndigheterna får samarbeta kring den unge. Förslag på individer som skulle kunna vara aktuella för insatsen kan komma från polisen och socialförvaltningen.

Utmaningar

En svårighet som lyfts fram av pilotkommunerna är att få den unge att lämna sitt samtycke till att myndigheterna samarbetar kring henne/honom. Kravet på samtycke gäller för socialförvaltningens alla insatser men kan förväntas vara särskilt svårt att få när det, som i en social insatsgrupp, gäller ett samarbete med flera andra myndigheter.

När samtycket finns återstår svårigheten i att få den unge att känna motivation att aktivt delta i arbetet. Här kommer PTn att få en viktig roll i att motivera och stödja den unge.

Tjänsteutlåtande

Den unge måste känna att det som erbjuds, en annan livsstil än den kriminella, innebär en personlig vinst och därmed värd att arbeta för.

Resurser

Verksamheten beräknas i ett inledningsskede att kräva en heltidstjänst som PT. Tjänsten kommer att fördelas på två anställda. Detta för att öka flexibiliteten och för att tillsammans kunna stödja varandra i det nya arbetssättet. Genom förändringar av arbetsinnehåll hos befintlig personal kommer tid att frigöras på familjemottagningen. I samband med rekrytering av vakant tjänst på samma enhet kommer lämplig kompetens att arbeta som PT att efterfrågas. De arbetsrättsliga frågorna kring bland annat arbetstider återstår att lösa.

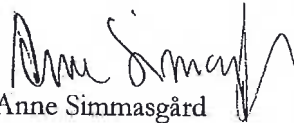
Insatsen kommer att starta upp i mindre skala inom befintlig budget under 2014. För att utöka och permanenta satsningen måste pengar skjutas till inför budget 2015. Kostanden för en PT-tjänst inklusive lön och andra kringkostnader beräknas till 1 MKR.

Verksamheten kommer att följas upp och redovisas i förvaltningens verksamhetsberättelse. Återfall i brottsstatistiken är en indikator som kan påvisa insatsens verkningsgrad.

Övrigt

Från närpolisens sida är man positiv till förslaget att införa sociala insatsgrupper. Man har idag en utsedd person som kommer att arbeta med frågorna. I förlängningen kommer även fler poliser att involveras i arbetet med sociala insatsgrupper.

Trygg i Österåker har avsatt 50 000 kr för en internutbildning för förvaltningens personal. Även polisen kommer att bjudas in att delta. Utbildningen planeras att äga rum under våren 2014.

Anne Simmasgård
Socialchef

Maria Thomelius
Sakkunnig IFO

Försättsblad ärende 20

– innehåller resterande handlingar till ärende 20

KUN § 2:8

Dnr 2013/0051-710

Svar på motion från Sara Kjernholm (MP) - Mål, plan och riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan

Kultur- och utbildningsnämndens beslut

Kultur- och utbildningsnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Motionen avslås på grund av att Kultur- och utbildningsnämnden inte finner stöd för förslaget att fastslå riktlinjer för gruppstorlekar. Därmed avslås också förslaget om att ta fram en plan för riktlinjerna samt att den ska vara genomförd senast 2018.

Protokollsanteckning

Den socialdemokratiska gruppen lämnar en protokollsanteckning

Vi Socialdemokrater anser att motionen skall anses besvarad. Utvecklingen av barngrupperna i kommunen är oroande.

Vi Socialdemokrater vill också att barngrupperna skall sänkas och att dom rekommendationer som funnit från skolverket skall eftersträvas. Detta är viktigt för att ge barnen en trygg och kreativ miljö.

Vi anser dock att en tidsplan är svår att sätta i nuläget. Vi behöver ta fram ett ordentligt underlag av vad som krävs för att nå detta mål. När alla fakta är framtagna kan man fatta beslut om genomförande och fastställa en tidsplan.

Sammanfattning

Sara Kjernholm (MP) föreslår i en motion väckt i Kommunfullmäktige 2012-11-26 § 213 att mål, plan och riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan tas fram samt att planen ska vara helt genomförd senast 2018.

Beslutsunderlag

Kultur- och utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2013-10-14.

Förslag till beslut

Elisabeth Gunnars (FP) yrkar att bifall till beslutsförslaget innebärande att:

Motionen avslås på grund av att Kultur- och utbildningsnämnden inte finner stöd för förslaget att fastslå riktlinjer för gruppstorlekar. Därmed avslås också förslaget om att ta fram en plan för riktlinjerna samt att den ska vara genomförd senast 2018.

Den socialdemokratiska gruppen yrkar att motionen skall anses besvarad.

Eva-Lena Rodrigo (MP) biträder den socialdemokratiska gruppens yrkande

Forts.

Forts. KUN § 2:8

Propositionsordning

Ordförande frågar om Kultur- och utbildningsnämnden beslutar enligt Elisabeth Gunnars (FP) yrkande och finner att så är fallet.

Omröstning

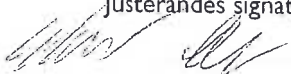
Omröstning begärs och ska verkställas. Den som är för beslutsförslaget röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Omröstningen utfaller enligt bilagd omröstningsbilaga med 7 ja-röster, 5 nej-röster och 1 avstår.

Expedieras

- KS/KF
- Akten

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

OMRÖSTNING FÖR
KULTUR- OCH UTBILDNINGSNÄMNDEN I ÖSTERÅKER KOMMUN
(Mandatperiod 2010-2014) § 2:8

Parti	LEDAMÖTER Namn	Närvarande	Ersättare	J	N	A
M	Peter Rönnlund	-	Kristina L.	X		
S	Klas-Göran Wändesjö	X			X	
M	Anneli Hogreve	X		X		
M	Mary X Jensen	X		X		
M	Leif Wicklund	X		X		
FP	Tommy Hellström	X		X		
C	Laila Selkälä	X				X
KD	Arne Ekstrand	X		X		
S	Hilda Gonzalez	-	Tommy R.		X	
S	Kristina Embäck	X			X	
MP	Eva-Lena Rodrigo	X			X	
RP	Peter Nummert	X			X	
FP	Elisabeth Gunnars, ordf.	X		X		
	ERSÄTTARE					
M	Kristina Lemon	X				
M	Mats Ifvarsson	X				
M	Nils Betsholtz	-				
FP	Jörgen Berglund	X				
ÖP	Ulrika Walberg	X				
S	Tommy Rindewall	X				
MP	Kristin Hagegård	X				
	Resultat			7	5	1

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Tjänsteutlåtande

Kultur- och utbildningsförvaltningen
Datum 2013-10-14
Dnr KUN 2013/0051-710

Till Kultur- och utbildningsnämnden

Svar på motion – Mål, plan och riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan

Sammanfattning

Sara Kjernholm (MP) föreslår i en motion väckt i Kommunfullmäktige 2012-11-26 § 213, dnr KS 2012/494-100 att mål, plan och riktlinjer för barngruppers storlek i förskolan tas fram samt att planen ska vara helt genomförd senast 2018. Kommunstyrelsen har remitterat motionen till Kultur- och utbildningsnämnden.

Beslutsförslag

Kultur- och utbildningsnämnden föreslår Kommunstyrelsen föreslå Kommunfullmäktige besluta

Motionen avslås på grund av att Kultur- och utbildningsnämnden inte finner stöd för förslaget att fastslå riktlinjer för gruppstorlekar. Därmed avslås också förslaget om att ta fram en plan för riktlinjerna samt att den ska vara genomförd senast 2018.

Bakgrund

Att riktlinjer för gruppstorlek i förskolan tas fram utifrån tillgänglig forskning, erfarenheter och goda exempel.

Vad är en optimal barngrupp? Det finns inget entydigt svar på den frågan. I skolverkets allmänna råd från 2005 "Kvalitet i förskolan" står:

" Det finns inga belägg för att det skulle finnas någon gruppstorlek eller personaltätthet som är den optimala i alla sammanhang. Förutsättningarna varierar från grupp till grupp och från tid till annan. En gruppstorlek eller personaltätthet som är lagom i en förskola behöver inte vara det i en annan."

Forskning och beprövad erfarenhet har pekat ut en rad faktorer som påverkar vilken storlek och personaltätthet som är lämplig i en viss grupp. Antal utbildade förskollärare, personalens kompetens, lokalernas utformning och den pedagogiska miljön, barngruppens sammansättning beroende av ålder, behov av särskilt stöd, annat modersmål samt barnens närvarotider osv. har också stor påverkan på lämplig gruppstorlek.

I samtal med verksamhetschefen för förskolorna i Österåkers kommun framkommer att förskolecheferna inte vill ha riktlinjer för barngruppernas storlek. Vad som är en optimal barngrupp ett år kan ha ändrats till året efter pga ovanstående faktorer. Förskolorna vill ha möjlighet att själva planera gruppammansättning utifrån sin unika förskola

SKL avråder från att sätta tak eller riktlinjer för barngruppernas storlek i enlighet med Skolverkets skrivelse om att det är svårt att svara på vad en optimal barngrupp är.

Tjänsteutlåtande

Ingrid Pramling, professor i pedagogik beskriver också svårigheten med att avgöra storleken på en optimal barngrupp men framhåller att det är viktigt att se över hur barnen har det i barngruppen och att ha möjlighet att anpassa grupperna utefter behov.

Statistiken visar att Österåker har stora barngrupper, färre förskollärare per barn nu jämfört med för några år sedan samt förhållandevis många barn/årsarbetare vilket medför att det behövs en ekonomisk plan för att höja pengarna till förskolorna som i sin tur får se över sin verksamhet för att eventuellt sänka barnantalet i grupperna, utbilda eller anställa fler förskollärare eller kunna ha möjlighet till färre barn/årsarbetare, allt utifrån sitt unika läge per förskola. Förvaltningens slutsats i enlighet med ovanstående argument är att inte ta fram riktlinjer för barngruppernas storlek.

Att en plan tas fram för hur barngrupperna stegvis ska kunna minska till en nivå som är förenlig med riktlinjerna.

Statistiken visar att Österåker har färre förskollärare per barn nu jämfört med för några år sedan, förhållandevis många barn/årsarbetare samt stora barngrupper. Genom att höja ersättningen till förskolorna skapas möjlighet att utveckla alla kvalitetsfaktorer som påverkar faktisk och upplevd kvalitetsnivå.

Eftersom förvaltningen föreslår att inte upprätta riktlinjer avseende barngruppernas storlek, avslås förslaget om att upprätta en plan för hur barngrupperna stegvis ska kunna minska till en nivå enligt riktlinjerna.

Att planen ska vara helt genomförd senast 2018

Förvaltningens slutsats är att avslå förslaget om att planen ska vara genomförd 2018 eftersom förslaget om riktlinjer avslås.

Förvaltningens slutsatser

Kultur- och utbildningsförvaltningens slutsatser är att det utifrån ovanstående argument inte bör tas fram riktlinjer avseende barngruppernas storlek i förskolan. Det finns en rad faktorer som påverkar barngruppernas storlek i förskolan såsom barn/årsarbetare, andel utbildade förskollärare, miljö, däremot bör kommunen se över ersättningen till förskolorna för att utförarna ska kunna upprätthålla och utveckla en kvalitetsnivå med stöd av de faktorer som nämnts. Som en följd av att förvaltningen inte föreslår riktlinjer för gruppstorlek faller även förslaget om att ta fram en plan för hur barngrupperna ska kunna minskas enligt riktlinjerna samt att planen ska vara genomförd senast 2018.

Björn Moe
Förvaltningschef

Helena Vik
Sakkunnig förskola

KE
KS § 3:18

(7) ✓ (8) ✓ (7) ✓
Dnr. KS 2012/0494-100, Dnr. KS 2013/0274-100, Dnr. KS 2014/0045-100

Svar på motioner nr 31/2012, nr 5/2013 och nr 1/2014

Kommunfullmäktiges beslut

Svar på motionerna 31/2012, nr 5/2013 och nr 1/2014 bordläggs

---

Expedieras

– Akten

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande